

Banaszczyk-Bargieła
Pracownia Urbanistyczna

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTO RAWA MAZOWIECKA

**POWIAT RAWSKI
WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE**
(IV edycja)

OPRACOWANIE EKOFIZJOGRAFICZNE PODSTAWOWE

Organ sporządzający studium:

.....

Projektant studium:

mgr inż. Andrzej Bargieła
projektant zagospodarowania przestrzennego
(art. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu
i zagospodarowaniu przestrzennym)

Udział w opracowaniu
w zakresie ochrony środowiska

mgr inż. Maria Stękiel

Spis treści

Lp	Rozdział.	Strona
1.	Informacja o opracowaniu.	2
1.1.	Przedmiot opracowania.	2
1.2.	Położenie obszaru.	2
1.3.	Podstawa opracowania i źródła informacji.	2
1.4.	Zakres i szczegółowość problematyki opracowania.	3
2.	Charakterystyka stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego.	3
2.1.	Warunki klimatyczne, meteorologiczne i aerosanitarne.	3
2.2.	Warunki geomorfologiczne, morfologiczne i hipsometryczne.	5
2.3.	Warunki glebowe i bonitacja gruntów rolnych w obszarze.	6
2.4.	Warunki hydrograficzne i hydrologiczne.	8
2.5.	Zarys budowy geologicznej.	9
2.6.	Warunki hydrogeologiczne.	10
2.7.	Warunki budowlane.	11
2.8.	Świat roślinny i zwierzęcy.	12
2.9.	Dotychczasowe zmiany w środowisku.	15
2.10.	Struktura przyrodnicza obszarów w tym struktura różnorodności biologicznej.	15
2.11.	Powiązania przyrodnicze obszaru z jego szerszym otoczeniem.	16
2.12.	Zasoby przyrodnicze i ich ochrona prawna.	17
2.13.	Wpływ stanu środowiska przyrodniczego na rozwój przestrzenny miasta.	17
3.	Zagospodarowanie i użytkowanie obszaru	19
3.1.	Zabudowa.	19
3.2.	Drogi.	20
3.3.	Infrastruktura techniczna.	22
3.4.	Zainwestowanie gruntów rolnych.	24
3.5.	Jakość życia i zdrowie ludzi.	24
3.6.	Dziedzictwo kulturowe i zabytki oraz dobra kultury współczesnej.	25
3.7.	Wpływ stanu zagospodarowania i użytkowania na rozwój przestrzenny miasta.	29
4.	Krajobraz obszaru.	30
4.1.	Walory krajobrazowe i ich ochrona prawna.	30
4.2.	Charakterystyka krajobrazu obszaru.	31
4.3.	Wpływ stanu zachowania walorów krajobrazowych na rozwój przestrzenny miasta.	32
4.4.	Inwentaryzacja fotograficzna krajobrazu i zagospodarowania terenu.	32-50
5.	Plansza „Syntetyczna mapa kompleksowej oceny i waloryzacji - struktura przestrzenna środowiska” w skali 1:10 000	W załączeniu

1. Informacja o opracowaniu.

1.1. Przedmiot opracowania.

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rawa Mazowiecka (IV edycja). Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe.
Opracowanie obejmuje miasto w granicach administracyjnych.

1.2. Położenie obszaru.

Obszar miasta położony jest przy drodze ekspresowej S8 w województwie łódzkim, powiecie rawskim. Miasto graniczy z obszarem gminy Rawa Mazowiecka.

Odległość od większych ośrodków miejskich wynoszą: Warszawy około - 86 km, Łodzi – 55 km, Skierniewic - 24 km, Tomaszów Mazowiecki – 31 km.

1.3. Podstawa opracowania i źródła informacji.

Podstawą opracowania jest:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003r o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r. poz. 199 ze zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2013, poz.1232 ze zm.),
- Ustawa z dnia 3 października 2008r o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002r w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz. U. Nr 155 poz. 1298),
- Uchwała Nr XXXIX/299/14 z dnia 3 września 2014r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rawa Mazowiecka.

Podstawowymi źródłami informacji są:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rawy Mazowieckiej,
- operat ewidencji gruntów i budynków miasta Rawa Mazowiecka,
- treść ustaleń planów miejscowych dotychczas obowiązujących,
- treść mapy ewidencyjnej miasta Rawa Mazowiecka,
- Pięcioletnia ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w latach 2009-2013” - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi, Łódź, czerwiec 2014.
- „Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w 2014r” - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi, Łódź, 2015r.
- Raporty o stanie środowiska w województwie łódzkim za lata 2009-2013 – Łódź 2010 – 2014r - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi.
- pomiar ruchu na drogach powiatowych - Zarząd Dróg Powiatowych w Rawie Mazowieckiej,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021
- Strategia rozwoju gminy Rawa Mazowiecka na lata 2014-2022,
- Strategia rozwoju miasta Rawa Mazowiecka na lata 2014-2020
- Obszary zagrożenia powodziowego rzeka Rawka – RZGW Warszawa 2015 r.

Literatura przedmiotu wykorzystana przy opracowaniu:

- "Systemy planowania przestrzennego harmonizującego przyrodę i gospodarkę" - Tadeusz J. Chmielewski 2001r.
- "Ochrona krajobrazu" - Barbara Żarska 2002r.
- "Przyrodnicze podstawy kształtowania krajobrazu. Słownik pojęć. - Przemysław Wolski 2002r.
- "Ocena i wycena zasobów przyrodniczych" - Jan Szyszko, Jan Rylke, Piotr Jeżowski 2002r.

- "Zakres informacji przyrodniczych na potrzeby Ocen Oddziaływania na Środowisko" - Witold Lenart 2002r.
- "Strategiczne oceny oddziaływania na środowisko do planów zagospodarowania przestrzennego" R.Kowalczyk, B. Szulczewska.
- "Geograficzne badania środowiska przyrodniczego" - A. Richling PWN 2007r.
- "Znaczenie badań krajobrazowych dla zrównoważonego rozwoju" Uniwersytet Warszawski, 2007r.
- „Ochrona Przyrody” – E.Symonides, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego 2008,
- „Ochrona i zrównoważony rozwój środowiska wiejskiego” – Tomasz Brandyk, Piotr Hewelke, Wydawnictwo SGGW, 1996,
- „Przyrodnicze podstawy gospodarowania przestrzenią” – Andrzej Macias, Sylwia Bródka, Wydawnictwo Naukowe PWN 2014,
- „Systemy krajobrazowe, struktura-funkcjonowanie-planowanie” – Tadeusz Jan Chmielewski, Wydawnictwo Naukowe PWN 2013.

1.4. Zakres i szczegółowość problematyki opracowania.

Celem opracowania jest stworzenie podstaw informacyjnych o środowisku, niezbędnych do sformułowania kierunków rozwoju przestrzennego poszczególnych obszarów, w tym promujących obszary pod:

- zabudowę,
- uprawy rolnicze,
- funkcje przyrodnicze i ochronne.

Dla obszaru miasta przewiduje się ekspansję terenów zabudowy na nowe obszary, o rolniczym użytkowaniu.

Stan zagospodarowania obszaru miasta charakteryzuje się wysokim stopniem przekształceń antropogenicznych z niewielkimi fragmentami o funkcji przyrodniczej. Stopień szczegółowości charakterystyki komponentów środowiska terenów promowanych do zabudowy, będzie obejmować informacje dotyczące:

- jakości gleb,
- struktury użytków rolnych,
- warunków gruntowo-wodnych,
- sieci hydrograficznej,
- warunków hipsometrycznych,
- warunków klimatycznych, meteorologicznych i aerosanitarnych,
- warunków geomorfologicznych i morfologicznych,
- warunków hydrologicznych,
- świata roślinnego i zwierzęcego,
- terenów zabudowanych,
- wyposażenia terenów w infrastrukturę techniczną.

2. Charakterystyka stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego.

2.1. Warunki klimatyczne, meteorologiczne i aerosanitarnie.

Region klimatyczny: północno-wschodnia część XVII regionu klimatycznego - "Środkowopolskiego"

Lokalne warunki klimatyczne charakteryzują się następującymi wskaźnikami:

- kierunki wiatrów: z sektora zachodniego 46%,
- warunki solarne: roczna suma całkowitego promieniowania słonecznego - 86,3 kcal/cm², wskaźnik usłonecznienia względnego średnio w roku - 37%, ilość dni pogodnych 6,6 w miesiącu,
- warunki termiczne: wysoki wskaźnik termiczny 23°C, okres bezmroźny - 231 dni w roku, średnioroczna temperatura dobowa w wieloleciu - +7,6°.

- warunki biometeorologiczne: okres wegetacyjny - 180-200 dni w roku przy długim lecie i krótkiej zimie, wskaźnik biometeorologiczny od 1,8 do 1,9,
- opady atmosferyczne: średnioroczna suma opadów atmosferycznych od 590mm, suma dni z opadem 135,7 na rok,
- emitory zanieczyszczeń: w otoczeniu obszarów występują emitory w postaci palenisk piecowych i kotłowni w domach jednorodzinnych oraz kotłowni przemysłowe i osiedlowe, emisja zanieczyszczeń ze źródeł punktowych na terenie powiatu rawskiego SO₂ - 42,75 Mg/rok, NO₂ - 18,61 Mg/rok, CO - 165,97 Mg/rok oraz pyły 30,29 Mg/rok,
- podstawowe wskaźniki imisji: brak przekroczeń w stosunku do wartości odniesienia na stacjach pomiaru "pasywnego" w powiecie Rawskim,
- wartości średnie na stanowiskach dla dwutlenku siarki - od 5,55µg/m³ do 10,33µg/m³ (wskaźnik odniesienia 30µg/m³), dla dwutlenku azotu 15,76 µg/m³ do 34,49µg/m³ (wskaźnik odniesienia 40µg/m³),

Walory klimatyczne otoczenia.

Warunki klimatyczne należy uznać za względnie korzystne w zakresie potrzeb gospodarczych oraz w zakresie potrzeb zabudowy. Do walorów klimatycznych terenu należą:

- dość korzystne warunki solarne wyróżniające się dość dużą ilością dni pogodnych (5,5 miesięcznie), średnim zachmurzeniem, stosunkowo wysokim usłonecznieniem –1600h w ciągu roku,
- korzystne warunki termiczne przy okresie bezmroźnym, średnio 280 dni w roku, znaczną ilością dni bezwietrznych,
- dość korzystne warunki biometeorologiczne przy wskaźniku biometeorologicznym wahającym się pomiędzy wiosną a jesienią w granicach 1,7 – 2,0,
- zachowanie korytarzy przewietrzania w dolinach rzek,

Stan czystości powietrza charakteryzują w szczególności poziomy pyłu zawieszonego (PN10) i zawartego w pyłe zawieszonym benzo(a)pirenu oraz ozonu.

Zgodnie z informacjami zawartymi w programie ochrony powietrza, dla strefy w województwie łódzkim, w celu osiągnięcia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10 oraz planu działań krótkoterminowych (zatwierdzonego uchwałą Nr XXXV/690/13 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 26 kwietnia 2013 r.) na terenie miasta Rawa Mazowiecka nie zaobserwowano przekroczeń dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszonego PM10 o okresie uśredniania wyników pomiarów 24 godziny wynoszącego 50,0 µg/m³.

Emisja pyłu (µg/rok) zawieszonego, z terenu powiatu rawskiego w strefie łódzkiej w 2010 roku przedstawia poniższe zestawienie.

Komunalna	Liniowa	Punktowa	Z rolnictwa	Całkowita
796,3	340,0	55,5	175,4	1367,2

Nie można wykluczyć miejsc przekroczeń na obszarze miasta, z uwagi na przebieg drogi ekspresowej S8 i krajowej Nr 72 oraz sezon grzewczy (stare substancje mieszkaniowe w centrum miasta ogrzewane piecami węglowymi).

Szacunkowy poziom tła całkowitego dla strefy łódzkiej wynosi:

1) dla pyłu zawieszonego PM10:

- a) w 2010 r. (rok referencyjny) – 19,0 - 30,0 µg/m³,
- b) w 2020 r. (rok zakończenia Programu) – 20,9 - 33,0 µg/m³;

2) dla benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10:

- a) w 2010 r. (rok referencyjny) – 0,206 – 0,1442 ng/m³,
- b) w 2020 r. (rok zakończenia Programu) – 0,70 – 1,9 ng/m³.

Zgodnie z informacjami zawartymi w programie ochrony powietrza (w celu osiągnięcia poziomu docelowego ozonu przyziemnego) zatwierdzonego uchwałą Nr XLIII/797/13 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 17 grudnia 2013 r., miasto Rawa Mazowiecka

położone jest w Strefie Łódzkiej (PL1002). Dla strefy wartości stężeń przekroczeń wartości docelowej ozonu przyziemnego 8-godzinnych kroczących dla 26 doby wynosi od 118,7 do 124,38 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$). Miasto nie jest położone w strefie przekroczeń stężeń 8-godzinnych kroczących dla 26 doby. Sumaryczna emisja NOX prekursorów ozonu – dwutlenku azotu i niemetanowych lotnych związków organicznych, dla miasta w 2008 r. wynosiła w przedziale 150,1 do 500 [Mg/rok].

Klimat akustyczny.

Decydujące znaczenie dla jakości klimatu akustycznego miasta jest emisja hałasu wywołanego ruchem samochodowym. Przy określaniu zasięgu przekroczeń dopuszczalnych norm dla zabudowy mieszkaniowej [50 dB] posłużono się metodą uproszczoną zawartą w opracowaniu "Obliczeniowe metody określania poziomów hałasu zewnętrznego" - IKŚ J. Sadowski, Z. Engel).

Nr drogi	Wskaźnik ruchu w pojazdach rzeczywistych na dobę 2005r.	Wskaźnik ruchu w pojazdach rzeczywistych na dobę prognoza przybliżona 2020r.	Zasięg strefy przekroczeń dopuszczalnych norm dla zabudowy mieszkaniowej [50 dB] od krawędzi jezdni w terenie płaskim bez przeszkód terenowych w m	Uwagi
E8	-	40 000	1000	Wskaźnik prognozowany przyjęto w wielkości maksymalnej dla możliwości przepływu strumienia pojazdów.
72	4000	12700	200	
725	3121	4400	170	Wskaźnik wzrostu 1,4
726	5762	8100	230	Wskaźnik wzrostu 1,4
707	4265	6000	200	Wskaźnik wzrostu 1,4
SDR*	1027	1500	18	Wskaźnik wzrostu 1,4

SDR* – średni dobowy ruch na drogach powiatowych na granicach miasta.

Droga krajowa Nr 72 i ekspresowa S8 wyposażone są w ekrany akustyczne od strony zabudowy mieszkaniowej. Ograniczenie emisji hałasu poprzez ekranowanie zabudowy wymagane będzie na drogach wojewódzkich.

2.2. Warunki geomorfologiczne, morfologiczne i hipsometryczne.

Obszar miasta położony jest na północno-wschodniej część makroregionu Wzniesień Łódzkich - zachodni skraj fałistej równiny polodowcowej - Wysoczyzny Rawskiej. Jest to północno - wschodnia część makroregionu Wzniesień Łódzkich , położonych w centralnej części podprovincji Nizin Środkowopolskich, stanowiącej centralną część prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego (*Atlas RP 1992-95*). Wysoczyzna polodowcowa została ukształtowana przez akumulacyjną działalność lądolodu stadiału Pilicy zlodowacenia Warty, w środkowym neoplejstocenie. W zakresie geomorfologicznym miasto jest położone w nizinnej dolinie rzeki Rawki.

Pod względem geomorfologicznym, miasto położone jest w nizinnej dolinie rzecznej Rawki, wciętej erozyjnie w otaczającą dolinę wysoczyzną polodowcową. Wysoczyzna polodowcowa była kształtowana przez akumulacyjną działalność lądolodu stadiału Pilicy zlodowacenia Warty, w środkowym neoplejstocenie. Po tym okresie została rozcięta dolinami rzecznyymi w wyniku intensywnej denudacji, w warunkach zimnego klimatu strefy peryglacialnej, w okresie późniejszego zlodowacenia Wisły. Dolina rzeki powstała w późnym neoplejstocenie (vistulian), w wyniku zaniku lądolodu zlodowacenia Warty, a została ostatecznie ukształtowana w okresie eo- i mezoholocenu, łącznie z dolinami prawobrzeżnych dopływów, w szczególności z doliną rz. Rylki. Na ostateczny kształt rzeźby terenu miasta, miała więc wpływ akumulacyjna działalność lądolodu zlodowacenia Warty oraz erozyjno - akumulacyjna działalność rzek Rawki i Rylki.

W wyniku opisanych wyżej procesów, nastąpiło rozczłonkowanie i zróżnicowanie morfologiczne i hipsometryczne obszaru Rawy Mazowieckiej. Daje się w wyniku tego wyróżnić pięć podstawowych elementów morfologiczno - hipsometrycznych tworzących rzeźbę terenu miasta :

- **Dolina Rawki**
- **Północno - zachodni płat wysoczyzny**
- **Dolina Rylki**
- **Północno-wschodni płat wysoczyzny**
- **Południowy płat wysoczyzny.**

Zróżnicowanie hipsometryczne charakteryzują następujące wskaźniki:

- najniższy punkt 135m n.p.m (rejon rz. Rawki w północnej części miasta),
- najwyższy punkt 175m n.p.m, (rejon ul. Białej przy granicy miasta),
- nachylenie terenu dominujące 2% - 5%,
- nachylenie terenu maksymalne 35% (skarpa doliny Rawki w północnej części miasta).

Rzeźba terenu ukształtowana osią doliny rz. Rawki i Rylki, z otaczającymi wysoczyznami, o znaczących jak na warunki nizinne przewyższeniach, dochodzących do 20m.

2.3. Warunki glebowe i bonitacja gruntów rolnych.

Warunki glebowe i bonitacja gruntów rolnych charakteryzuje poniższa tabela.

Symbol	Powierzchnia klaso-użytków w obrębach Nr:							
	1	2	3	4	5	6	7	8
B	19,17	25,80	4,65	59,75	1,16	0,18	30,66	4,53
Ba	0,01	26,24	0	9,87	4,98	0,21	4,97	10,12
Bi	11,13	4,08	0,34	48,36	0	0	6,41	6,77
Bp	1,68	0,11	0	2,28	0	0	3,27	0
Br-PsIV	0	0,03	0	0	0,44	0	0	0
Br-PsV	0	0	0,24	0	0	0,17	0	0,13
Br-RIIIb	0	0	0	0	0	0	0	0
Br-RIVa	1,11	0	1,18	0,59	0,10	0	0	0
Br-RIVb	0,39	1,84	1,06	1,77	4,39	0,08	0	1,86
Br-RV	2,39	6,52	3,37	1,77	1,61	2,99	1,96	3,20
Br-RVI	0	2,62	0	0	0,18	0,52	0,17	0,32
Br-ŁIV	0	0	0	0	0	0	0,20	0
Br-ŁVI	0	0	0	0	0	0	0	0
Br-LsVI	0	0,01	0	0	0	0	0	0
Bz	0	8,48	0	6,73	0	0	3,27	5,41
Dr	7,98	11,64	14,64	23,70	13,98	9,35	15,74	7,11
Ls	0	0	1,14	0	0	7,42	0	0
LsIV	0	0,16	0	0	4,03	0,05	0	0
LsV	0	0,22	8,32	0	0	10,26	0,25	7,01
LsVI	0	1,16	0,73	0	0	0	0	1,07
Lz-ŁIII	0	0	0	0	0,52	0	0	0
Lz-ŁIV	0	0	0	0,33	0,45	0	0	0
Lz-ŁV	0	0	0	0,02	1,43	0	0	0
Lz-ŁVI	0,35	0,02	0	0	0	0	0	0
Lz-PsIV	0,19	0	0	0	0,06	0	0,03	0
Lz-PsV	0,15	0,03	0	0	0,16	0	0	0,40
Lz-PsVI	0	0	0	0	0	0	0	0,17
Lz-RIVa	0,07	0	0	0	0	0	0	0
Lz-RIVb	0,07	0	0	0	0	0	0	0,88
Lz-RV	0,12	0	0	0,08	0	0,33	0	1,60
Lz-RVI	0	0,29	0	0	0	0	0	0,04
ŁIII	0	0	0	2,40	4,20	0	0	0
ŁIV	5,94	2,91	0	3,04	4,48	0,50	13,08	4,54

Symbol	Powierzchnia klaso-użytków w obrębach Nr:							
	1	2	3	4	5	6	7	8
ŁV	0,59	2,40	0	3,46	1,47	0	1,19	4,42
ŁVI	0,32	0	0	0	0	0	0,31	0
N	0,60	2,91	0,35	0,74	0,06	1,76	0,05	2,27
PsIII	0,37	0	0	0	0	0	0	0
PsIV	5,38	12,30	2,01	1,34	9,38	0,82	0,15	3,38
PsV	0,84	3,39	0	0,17	5,43	2,64	0,09	3,16
PsVI	0	0,19	0	0,03	0,32	0	0	1,18
RIIIa	5,22	0	0	0	0	0	0	0
RIIIb	8,99	0	0	0,48	5,07	0	0	0
RIVa	15,25	0,58	1,52	3,89	16,44	0	0	8,81
RIVb	25,28	11,48	18,36	11,10	42,35	3,76	1,04	28,62
RV	15,98	51,55	47,28	15,72	27,05	117,63	27,09	35,91
RVI	0,89	34,60	14,82	2,88	5,86	41,70	3,58	12,79
S-RIIIb	0,08	0	0	0	0,06	0	0	0
S-RIVa	2,05	0,04	0,83	0,99	0,37	0	0	0
S-RIVb	0,75	2,28	3,16	0,36	1,79	0	0	2,84
S-RV	0,72	5,47	1,95	0,15	0	1,25	2,56	1,86
S-RVI	0	1,48	0,11	0	0	0,16	0,12	0,15
S-PsIV	0,05	0,14	0	0	0,03	0	0	0,29
S-PsV	0,09	0	0,04	0	0	0	0	0
Tk	4,45	3,02	1,07	0	0	0	0	1,58
Tr	0	0	0	0	0	0	0	0,14
Ti	0	0,07	0	0	0	0	0	0
W	0,40	0,08	0,03	0,11	0,90	0,03	0,36	0,31
W-ŁIII	0	0	0	0,04	0,18	0	0	0
W-ŁIV	0	0	0	0,12	0,01	0	0,03	0
W-ŁV	0	0	0	0,12	0,03	0	0	0
W-ŁVI	0	0	0	0	0	0	0	0
Wp	2,19	1,72	0,07	0,96	0,08	0	0	7,25
W-PsIV	0	0	0	0	0,04	0	0	0
W-PsV	0	0	0	0	0,02	0	0	0
W-RIIIb	0	0	0	0,03	0,08	0	0	0
W-RIVa	0	0	0	0,16	0,51	0	0	0
W-RIVb	0	0	0	0,07	0,17	0	0	0
W-RV	0	0	0	0,03	0	0	0	0
Ws	0	0	0	0	0	0	0	19,97
Wsr-PsV	0	0	0	0	0	0	0,59	0,09
Wsr-RIVa	0,16	0	0	0	0	0	0	0
Wsr-RIVb	0,02	0	0	0	0	0	0	0
Wsr-RV	0	0	0	0	0	0	0	18,35
Ogółem	141,42	225,86	127,27	203,64	159,87	201,81	117,17	208,53

Oznaczenia w tabeli klaso-użytków

R - grunty orne	Lz - grunty zadrzewione i zakrzewione	Tk - tereny kolejowe
S - sady	B - tereny mieszkaniowe	Ti - inne tereny komunikacyjne
Ł - łąki trwałe	Ba - tereny przemysłowe	Wp - grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi
PS - pastwiska trwałe	Bi - inne tereny zabudowane	Ws - grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi
BR - grunty rolne zabudowane,	Bp - zurbanizowane tereny niezabudowane	E – użytki ekologiczne,
Wsr - grunty pod stawami	Bz - tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	N – nieużytki
W - rowy	K - użytki kopalne	Tr – tereny różne
Ls - lasy	Dr - drogi	

Udział poszczególnych użytków w obszarze miasta charakteryzuje poniższa tabela.

Sym- bol	Klaso-użytki w obrębach																Razem	
	Nr 1		Nr 2		Nr 3		Nr 4		Nr 5		Nr 6		Nr 7		Nr 8			
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
B	35,8 8	25, 5	75,73	33, 4	10,84	8,5	131,1 2	64, 4	12,86	8,0	4,15	2,0	50,91	43, 5	32,34	15, 5	353,83	25, 5
Dr	7,98	5,6	11,64	5,2	14,64	11, 5	23,70	11, 6	13,98	8,8	9,35	4,6	15,74	13, 4	7,11	3,4	104,14	7,5
Ls	0	0	1,54	0,7	10,19	8,0	0	0	4,03	2,5	17,73	8,9	0,25	0,2	8,08	3,9	41,82	3,0
Lz	0,95	0,7	0,34	0,2	0	0	0,43	0,2	2,62	1,6	0,33	0,2	0,03	0	3,09	1,5	7,79	0,6
Ł	6,85	4,8	5,31	2,4	0	0	8,9	4,4	10,15	6,3	0,5	0,2	14,58	12, 5	8,96	4,3	55,25	4,0
N	0,60	0,4	2,91	1,3	0,35	0,3	0,74	0,4	0,06	0	1,76	0,8	0,05	0	2,27	1,1	8,74	0,6
Ps	6,73	4,7	16,02	7,1	2,05	1,6	1,54	0,7	15,16	9,6	3,46	1,8	0,24	0,2	8,01	3,8	53,21	3,8
R	75,2 1	53, 2	107,4 8	47, 6	88,03	69, 2	35,57	17, 5	98,99	61, 9	164,5	81, 5	34,39	29, 4	90,98	43, 6	695,15	50, 3
T	4,45	3,1	3,09	1,4	1,07	0,8	0	0	0	0	0	0	0	0	1,72	0,8	10,33	0,7
W	2,77	2,0	1,8	0,7	0,1	0,1	1,64	0,8	2,02	1,3	0,03	0	0,98	0,8	45,97	22, 1	55,31	4,0
Og.	141, 42	100	225,8 6	100	127,2 7	100	203,6 4	100	159,8 7	100	201,8 1	100	117,1 7	100	208,5 3	100	1385,5 7	100

Na obszarze miasta, dominują gleby kompleksu żyniego słabego (6) i najslabszego (7), brunatnych właściwych, wytworzonych z piasków gliniastych lekkich, pylastych na podłożu piasków luźnych. W dolinach rzek Rawki i Rylki występują niewielkie fragmenty gleb murszowo-mineralnych, mułowo-torfowych i torfowo-mułowych oraz mad tworzących kompleksy użytków zielonych średnich, słabych i najslabszych. Jedyny znaczący kompleks pszeny dobry, o glebach wytworzonych z glin lekkich, pylastych występuje w obrębie Nr 1 przy granicy z wsią Ścieki. Większość gleb w centralnej części miasta jest nieklasyfikowana. Są to tereny zabudowane i zurbanizowane.

2.4. Warunki hydrograficzne i hydrologiczne.

Osią układu hydrograficznego miasta jest rzeka Rawka - główny ciek odwadniający, rzeka nizinna, zachowana niemal w stanie nienaruszonym z prawobrzeżnym dopływem rz. Rylką. Rzeki stanowią podstawowy układ hydrograficzny. Jego uzupełnieniem są liczne bezimienne cieki, głównie o charakterze rowów melioracyjnych oraz sztuczny zbiornik retencyjny „Dolna” (powierzchnia 35ha, średnia głębokość 2,3m, pojemność 800 tys. m³, wysokość piętrzenia 5,5m) oraz zbiornik „Tatar” (powierzchnia 18ha, średnia głębokość 1,2m, pojemność 220 tys. m³, wysokość piętrzenia 0,7m nad poziom wody zbiornika „Dolna”) zasilane przepływowo przez Rawkę. Cieki powierzchniowe w obrębie miasta są ściśle związane hydraulicznie z I poziomem wód podziemnych. Stan wód ma charakter kontynentalny, o regularnym cyklu rocznym, z maximum w okresie wiosennym i minimum w okresie letnio- jesiennym. Podstawowym źródłem zasilania wód powierzchniowych, poza przepływem lateralnym, jest infiltracja. Główną składową odpływu podziemnego jest więc odpływ wgłębny - do I poziomu wód podziemnych. Sporadycznie, w rejonach płytkiego występowania utworów półprzepuszczalnych, odpływ ma charakter podpowierzchniowy. Z obszarów zabudowy, wody opadowe są odprowadzane sieciami kanalizacji deszczowej, uzupełniające spływy w naturalnych obniżeniach terenu. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, ograniczają się do niewielkich fragmentów stycznych do koryta rz. Rawki i Rylki, z rozszerzeniem w rejonie ujścia rz. Rylki do rz. Rawki i w rejonie północnej granicy miasta. Cały obszar doliny jest chroniony przed wodami powodziowymi, zbiornikiem Rawa Dolna, z zaporą czołową. Rawka przyjmuje wiele zrzutów ścieków, zarówno przemysłowych jak i komunalnych, głównie z terenu miasta Rawa Mazowiecka. Istotnym źródłem zanieczyszczeń są także spływy powierzchniowe. Rawka w obrębie gminy (jak i na całej swej długości) prowadzi wody, o jakości nie odpowiadającej obowiązującym normom. Wskaźnikiem, który głównie decyduje o dyskwalifikacji wód rzeki – jest cynk. Miano Coli, nie przekracza wartości dopuszczalnych dla III klasy czystości.

Rylka, wpadająca do Rawki na terenie Rawy Mazowieckiej na całej długości prowadzi wody nie odpowiadające normom. Najwyższe wartości przekroczenia odnotowuje się w przypadku miana Coli. Oprócz tego przekroczenie normy występuje pod względem stężenia cynku. W rzece występuje niedobór tlenu rozpuszczonego. Pozostałe wartości wskaźników stężenia gwarantowanego mieszczą się w wartościach dopuszczalnych dla III klasy czystości wód.

2.5. Zarys budowy geologicznej.

Dominującą rolę w budowie powierzchniowych partii terenu odgrywają utwory czwartorzędowe, najmłodsze. Miąższość tych utworów przekracza 50 m w szczytowych partiach wysoczyzn polodowcowej, a w osiowych częściach doliny Rawki wynosi kilkanaście metrów. Najstarszymi, rozpoznanymi wierceniami utworami podłoża są utwory jurajskie – są to wapienie kimerydu należące do miąższej serii wapiennej jury górnej (malmu). Występują one na zróżnicowanej głębokości od ok. 12,5m do ponad 72m. Strop utworów jurajskich jest bardzo nieregularny a granica jury, z utworami młodszymi, ma charakter erozyjny. W erozyjnych zagłębieniach stropu zalegają nieciągłe płyty utworów trzeciorzędowych, wykształcone głównie w postaci ilasto - piaszczystej formacji „burwęglowej” miocenu, choć nawiercano lokalnie także piaski glaukonitowe oligocenu. Generalnie skaliste utwory górnej jury, są przykryte bezpośrednio utworami czwartorzędowymi. Wysoczyzna polodowcowa zbudowana jest z miąższej serii piaszczystych utworów okresu zlodowaceń środkowopolskich - Odry i Warty, przewarstwionej nieciągłymi i zaburzonymi glaciektonicznie poziomami glin zwałowych. Na powierzchni terenu znajdują się wychodnie utworów czwartorzędowych reprezentowanych głównie przez gliny zwałowe, piaski i żwiry morenowe oraz piaski fluwioglacjalne (wodnolodowcowe). Poza terenami rozciągającymi się na zachód od Rawy Mazowieckiej i na zachód od Kurzeszyna i Wołuczy, gdzie rozległe obszary zbudowane są z glin zwałowych, utwory glacialne występują głównie w postaci płatów w obrębie utworów piaszczystych. Na całym obszarze powszechnie występują piaski i żwiry morenowe oraz piaski fluwioglacjalne. W obrębie wyżej wspomnianych osadów, wyraźnie zaznaczają się "punktowe" wychodnie takich utworów plejstoceńskich, jak:

- ility, mułki i piaski zastoiskowe występujące w obrębie zboczy doliny rzeki Rawki,
- piaski, żwiry i gliny pagórków o charakterze moren czołowych w pasie W-E, w centralnej części gminy oraz na południe od Rawy Mazowieckiej,
- piaski, żwiry i głazy tworzące pagórki i wzgórza o charakterze moren czołowych zakorzenionych w osadach, głównie glacialnych i rzadziej w utworach fluwioglacjalnych,
- żwirowo-piaszczysta nadbudowa piasków i żwirów zalegających głównie na glinach zwałowych, pagórki morenowe akumulacyjne zakorzenione w osadach fluwioglacjalnych,
- piaski i mułki niewielkich wzniesień kemowych, występujących głównie w południowej i w zachodniej części gminy.

Reasumując należy stwierdzić, że na powierzchni terenu, powszechnie występują jako dominujące, utwory fluwioglacjalne (piaski) a także utwory glacialne (piaski i żwiry oraz gliny zwałowe), piaszczyste tarasy wysokie (nadażewowe doliny Rawki).

Inne wcześniej wymienione utwory plejstoceńskie charakteryzują się bardzo ograniczonym zasięgiem i w skali gminy mogą mieć jedynie lokalne znaczenie. Młodsze utwory postglacialne i współczesne osady holocenne, zalegające na glinach zwałowych i piaskach fluwioglacjalnych, powstały w wyniku procesów denudacyjno-erozyjnych (doliny rzeczne i cienkie pokrywy eluwialne) oraz eolicznych (wydmy głównie w południowej części gminy) a także akumulacyjnych (piaszczyzny zalewowe oraz piaszczyzny i organiczne wypełnienia form wytopiskowych).

W rejonie ul. Księża Domki występują obszary i tereny górnicze:

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania	Zasoby geologiczne (Mg)	Uwagi
Rawa Mazowiecka	Zakończona eksploatacja	106	W trakcie rekultywacji
Rawa Mazowiecka I	Zakończona eksploatacja	112	W trakcie rekultywacji
Rawa Mazowiecka II	złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	259	Ekspluatowane.

2.6. Warunki hydrogeologiczne.

Warunki hydrogeologiczne w obrębie miasta są bardzo zróżnicowane. Występują tu trzy piętra wodonośne:

- I. czwartorzędowe,
- II. trzeciorzędowe,
- III. jurajsko - kredowe.

Na większej części omawianego obszaru, a zwłaszcza w rejonie doliny Rawki i doliny Rylki wody podziemne, wyżej wymienionych pięter wodonośnych, pozostają ze sobą oraz z wodami powierzchniowymi w więzi hydraulicznej i znajdują się w strefie aktywnej wymiany. Występują tu korzystne warunki infiltracji wód atmosferycznych, ze względu na powszechne występowanie powierzchniowych utworów piaszczystych. To z kolei, na tle słabej izolacji pierwszego poziomu wodonośnego i wgłębnych więzi hydraulicznych, niesie ze sobą możliwość łatwej migracji zanieczyszczeń z powierzchni terenu, do wód podziemnych, od piętra czwartorzędowego po jurajskie.

W utworach czwartorzędowych (obszar typu I) występuje powszechnie jedna, a na wschód od linii NW-SE Rawa Mazowiecka - dolina Rylki - dwie warstwy wodonośne. Pierwsza warstwa związana jest z utworami piaszczystymi, występującymi od powierzchni terenu, bez izolacji lub pod nakładem pierwszego, najmłodszego poziomu glin zwałowych. Warstwa ta zwykle charakteryzuje się swobodnym lustrem wody. Powszechnie, eksploatowane są te wody studniami kopanymi i studniami wierconymi. Wydajność tej warstwy wodonośnej sięga do 20 – 25 m³/h. Głębokość studni wynosi od 20 do 40 m ppt. Druga warstwa wodonośna zalega pod starszymi poziomami glin zwałowych lub pod utworami pylasto – ilastymi na głębokości poniżej 50 m ppt. Wody tej warstwy mają charakter naporowy, a potencjalne wydajności otworów studziennych mogą przekraczać 100 m³/h. Omawianą warstwę wodonośną ujmuje studnie zaopatrujące wodociągi wiejskie w północno-wschodniej części gminy. Woda zawiera ponadnormatywne zawartości związków żelaza i manganu. Są one stosunkowo łatwe do usunięcia w odżelaziaczach. Pod względem zawartości innych składników woda nie budzi zastrzeżeń. Obie warstwy wodonośne są eksploatowane w ramach zasobów wód podziemnych zlewni rzeki Rawki.

Wody piętra trzeciorzędowego związane są piaszczystymi osadami oligocenu i miocenu. Wody te pozostają, w związku hydraulicznym z drugą warstwą wodonośną, czwartorzędowego piętra wodonośnego.

Wodonośne utwory jury tworzą poziom użytkowy na południowy-zachód od linii Rawa Mazowiecka – dolina Rylki, pod niewielkim nakładem utworów czwartorzędowych, tworząc drugi poziom wodonośny. Wody jurajskie występują w skałach węglanowych i w piaskowcach. Strop tych utworów zalega stosunkowo płytko, bo kilkadziesiąt metrów poniżej powierzchni terenu. Występujące liczne okna geologiczne, o słabo przepuszczalnym nakładzie sprawiają, że wody jurajskie występują tu w związku hydraulicznym z wodami czwartorzędowymi i są bezpośrednio zasilane z opadów atmosferycznych. Omawiane piętro wodonośne jest głównym źródłem zaopatrzenia Rawy Mazowieckiej w wodę. Wody te ujmuje również ujęcia wody dla miasta w Boguszytach.

Warunki występowania wody gruntowej są pochodną ukształtowania powierzchni terenu i budowy geologicznej. Na obszarze miasta wyróżniono trzy typy hydrogeologiczne o odmiennym sposobie występowania wody gruntowej, najpłytszego poziomu wodonośnego.

Obszary typu I charakteryzują się:

- najpłytszym poziomem wody gruntowej, występującej pod postacią warstwy wodonośnej wśród utworów o dobrej i średniej wodoprzepuszczalności (piaski wodnolodowcowe, piaski eoliczne, piaski rzeczne, eluwia),
- swobodne zwierciadło wody gruntowej, występuje na głębokości uzależnionej od lokalnego ukształtowania powierzchni terenu i kierunku podziemnego przepływu wód,
- miąższość piaszczystej warstwy wodonośnej na obszarze, zmienia się w szerokich granicach,
- największe wartości osiąga w obrębie wyraźnych kulminacji powierzchni terenu, gdzie miąższość tych utworów powszechnie przekracza kilkanaście metrów i więcej, a wody gruntowe występują tu stosunkowo głęboko (kilka lub kilkanaście m ppt),

- w utworach sypkich, zalegających płytko (2-3 m ppt.) lub bardzo płytko (<2,0 m ppt.), podścielone glinami zwałowymi, słabo przepuszczalnymi glin stanowiących ekran utrzymujący infiltrujące wody opadowe na płytkim poziomie.

Omawiane, najpłytsze wody gruntowe nie są izolowane od powierzchni terenu, stąd wrażliwość warstwy wodonośnej na zanieczyszczenie jest duża. Najsilniej narażone na kumulację zanieczyszczeń są obszary o małej zasobności i słabej wymianie wód (mała miąższość warstwy wodonośnej).

Obszary typu II charakteryzują się:

- brakiem ciągłej warstwy wodonośnej,
- wodą gruntową występującą okresowo w cienkiej pokrywie piaszczystej lub eluwialnej, leżącej na utworach trudno przepuszczalnych, takich jak gliny zwałowe.

Częste są tu również sączenia, występujące w glinach zwałowych. Bardzo słabe warunki filtracji sprawiają, że podziemny, poziomy przepływ wody gruntowej jest praktycznie niemożliwy. Woda gruntowa gromadzi się dzięki miejscowej infiltracji, a zanika w wyniku parowania. W okresach mokrych, przy słabym parowaniu, praktycznie na całym obszarze tego typu, wody przypowierzchniowe występują pod postacią izolowanych, soczewkowatych warstw wodonośnych, o znikomej miąższości lub jako sączenia na głębokości mniejszej niż 1 m. Wysoki stan wód utrzymuje się względnie długo. Podczas suszy letniej, na znacznych obszarach przypowierzchniowa woda gruntowa zanika całkowicie, ale utrzymują się będące podciśnieniem wody podziemne zawarte w piaszczystych soczewkach wśród warstw nieprzepuszczalnych. Okresowo występujące płytkie wody przypowierzchniowe ograniczają możliwość lokalizacji obiektów budowlanych z podpiwniczeniem.

„Trzeci typ obszaru” charakteryzujący się brakiem występowania płytkich wód gruntowych, związany jest z kulminacjami powierzchni terenu w zachodniej i południowej części miasta.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że znaczne obszary miasta charakteryzują się stosunkowo głębokim występowaniem wód gruntowych obszary typu II i III. Najpłycej wody gruntowe występują w dolinach rzek i w obrębie wyraźnych obniżień powierzchni terenu.

Ochrona wód podziemnych przed zanieczyszczeniem

Wg "Atlasu Map Głównych Zbiorników Wód Podziemnych w Polsce" pod redakcją A. S. Kleczkowskiego (Inst. Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej AGH w Krakowie, 1990 r.) większa część terenu gminy, tj. obszar położony po północno-wschodniej stronie linii łączącej miejscowości Boguszyce – Podlas, obejmujący dolinę Rawki i tereny wraz z obszarem miasta Rawa Mazowiecka, znajdują się w obrębie trzeciorzędowego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP Nr 215A ze średnią głębokością ujęć wód 180m.

2.7. Warunki budowlane.

Na obszarze miasta wyróżnia się trzy podstawowe jednostki różnicujące warunki posadowienia budynków:

- taras zalewowy rz. Rawki i Rylki obejmujący wąski pas doliny rz. Rawki oraz rz. Rylki z pasem przybrzeżnym o wysokim poziomie wód gruntowych, płycej niż 1,0m ppt., gruntami słabo nośnymi, warunkami gruntowo-wodnymi III rodzaju,
- taras nadzalewowy rz. Rawki i Rylki obejmujący szerokie pasy terenu centralnej i północnej części miasta, o poziomie wód gruntowych, 1,0m do 2,0m ppt., gruntami nośnymi, warunkami gruntowo-wodnymi II rodzaju,
- wysoczyzny polodowcowe obejmujące północno-zachodni, północno-wschodni i południowy płat wysoczyzny, o poziomie wód gruntowych, poniżej 2,0m ppt., gruntami nośnymi, warunkami gruntowo-wodnymi II rodzaju.

Osady czwartorzędowe występujące w strefie przypowierzchniowej, stanowiące podłoże budowlane dla różnorodnych obiektów, charakteryzują się zróżnicowanymi cechami geotechnicznymi, w zależności od ich genezy. Grunty powierzchniowe gminy ze względu na ich charakterystykę geotechniczną, można podzielić na następujące grupy:

- a. grunty sypkie,

- b. grunty spoiste,
- c. grunty organiczne – nienośne i słabonośne piaski, namuły dolin rzecznych i obniżeń bezodpływowych.

Najkorzystniejszymi cechami fizyko-mechanicznymi charakteryzują się przepuszczalne grunty sypkie. Na obszarze miasta Rawa Mazowiecka są to:

- piaski i żwiry morenowe oraz piaski wodno lodowcowe w obrębie wysoczyzny morenowej,
- piaski, żwiry i mułki tarasów nadzalewowych dolin rzecznych,
- piaski eluwialne glin zwałowych,
- piaski eoliczne.

Wszystkie wymienione grunty cechują korzystne parametry wytrzymałościowo-odkształceniowe. Parametry te są uzależnione od składu mechanicznego, mineralogicznego, struktury, wilgotności i stopnia zagęszczenia gruntu. Najbardziej korzystnymi cechami w tej grupie gruntów charakteryzują się piaski. Ich zdolność do przenoszenia obciążeń jednostkowych wynosi co najmniej 250 kPa.

Słabszymi parametrami geotechnicznymi charakteryzują się piaski eluwialne glin zwałowych, z przewarstwieniami i domieszkami pyłów oraz słabo zagęszczone piaski wałów wydmy. Jednak i one stanowią dobre podłoże budowlane. Dopuszczalne obciążenia jednostkowe wynoszą minimum 150 kPa.

Plejszczeńskie grunty spoiste na terenie miasta, reprezentowane są głównie przez gliny zwałowe oraz ropy, mułki i piaski zastoiskowe. Są one wykształcone z reguły jako gliny piaszczyste w przewadze nieskonsolidowane. Występują w stanie, od plastycznego do półzwałowego. Wyższy stopień plastyczności występuje z reguły w stropie warstwy i podlega wahaniom w zależności od aktualnej wilgotności. Miąższość warstwy podlegającej wahaniom wilgotności, nie przekracza 1 m. Głębiej warunki są stabilne, a glina zwałowa tworzy dość jednorodną warstwę, o stałych parametrach wytrzymałościowo-odkształceniowych. Dopuszczalne obciążenia jednostkowe na głębokości ok. 1 m, poniżej stropu warstwy glin zwałowych wynoszą ok. 200 kPa. Ropy i mułki zastoiskowe tworzą warstwę niejednorodną. Występują zróżnicowane odmiany litologiczne gruntów, od pyłów piaszczystych, poprzez gliny pylaste do ropy. Duża rozpiętość parametrów geotechnicznych w obrębie gruntów zastoiskowych sprawia, że posadowienie obiektów budowlanych na obszarach ich występowania, powinno być poprzedzone badaniami polowymi i ekspertyzami geotechnicznymi. Jednak w większości, grunty zastoiskowe nadają się do bezpośredniego posadowienia standardowych obiektów budowlanych.

Grunty organiczne, występują w dolinach rzecznych i obniżeniach bezodpływowych. Są to głównie holocenne namuły, piaski próchnicze (humusowe) oraz luźne piaski rzeczne tarasów zalewowych, z domieszką substancji organicznych, występujące bezpośrednio na powierzchni. Z uwagi na bardzo słabą wytrzymałość mechaniczną i wysoki poziom wód gruntowych, grunty te nie nadają się do bezpośredniego posadowienia, wszelkich obiektów budowlanych.

Generalnie w podłożu na obszarze, dominują grunty nośne. Grunty nie nadające się do bezpośredniego posadowienia, występują głównie w dnach dolin rzecznych i obniżeń bezodpływowych.

Brak czynnych osuwisk na obszarze miasta.

2.8. Świat roślinny i zwierzęcy.

Tereny leśne.

Lasy na obszarze miasta zajmują łącznie powierzchnię 29,11ha w tym:

- siedliska boru świeżego 26,59ha,
- siedliska boru mieszanego świeżego 2,06ha.

Gatunkami panującymi są:

- sosna, na obszarze 22,26ha (miąższość 2040m³),
- brzoza, na obszarze 5,63ha (miąższość 194m³),

- akacja, na obszarze 0,24ha (miąższość 17m³),
- dąb, na obszarze 0,52ha.

Dominuje drzewostan sosnowy, klasy wiekowej Ia i IIb, miejscami brzoza i świerk, na podstawowym typie siedliska – bór świerzy (95% obszaru). Łącznie zasoby lasu są oceniane na 2251m³. Lasy rozmieszczone są głównie w rejonie ul. Białej i Osada Dolna w 41 odrębnych użytkach.

Tereny rolne.

Sferę roślinnej produkcji rolniczej charakteryzuje poniższe zestawienie.

Obręb	Powierzchna w ha			
	Udział % w powierzchni obrębu			
	Grunty orne	Łąki	Pastwiska	Razem
1	75,2	6,85	6,73	88,79
	53,2	4,8	4,7	62,7
2	107,48	5,31	16,2	128,81
	47,6	2,4	7,1	57,1
3	88,03	0	2,05	90,08
	69,2	0	1,6	70,8
4	35,57	8,09	1,54	46,01
	17,5	4,4	0,7	22,6
5	98,99	10,15	15,16	124,3
	61,9	6,3	9,6	77,8
6	164,50	0,50	3,46	168,46
	81,5	0,2	1,8	83,5
7	34,39	14,58	0,24	49,21
	29,4	12,5	0,2	42,1
8	90,98	8,96	8,01	107,95
	43,6	4,3	3,8	51,7
Ogółem miasto	695,15	55,25	53,21	803,61
	50,3	4,0	3,8	58,1

Na szatę roślinną obszarów rolniczych, bezpośredni wpływ posiada jakość użytków rolnych. Poniższe zestawienie wskazuje na:

- niewielki udział upraw trawiastych, na trwałych użytkach zielonych, średniej i niskiej jakości,
- dominujące uprawy zbóż o niskich wymaganiach glebowych i ziemniaków,
- znaczące ilości użytków porolnych, pozostawionych jako pastwiska lub o całkowicie zaniechanych uprawach.

Symbol klaso-użytku	Pow. w ha	%
ŁIII	6,60	0,8
ŁIV	34,49	4,3
ŁV	13,53	1,7
ŁVI	0,63	0,1
PsIII	0,37	0
PsIV	34,76	4,3
PsV	15,72	2,0
PsVI	1,72	0,2
RIIIa	5,22	0,6
RIIIb	14,54	1,8
RIVa	46,49	5,9
RIVb	141,99	17,7
RV	338,21	42,1
RVI	117,12	14,6
S-RIIIb	0,14	0
S-RIVa	4,28	0,5
S-RIVb	11,18	1,4

Symbol klaso-użytku	Pow. w ha	%
S-RV	13,96	1,7
S-RVI	2,02	0,2
S-PsIV	0,51	0,1
S-PsV	0,13	0
Ogółem	803,61	100
W tym klasy:		
III	26,87	3,2
IV	273,7	34,2
V	381,55	47,5
VI	121,49	15,1

Wskaźniki charakteryzujące jakość środków produkcji roślinnej, wskazują na następujące cechy:

- udział użytków rolnych w obszarach poszczególnych obrębów waha się od 22,6% (centrum miasta) do 83,5% w obrębie Nr 6 położonym peryferyjnie przy południowej granicy miasta,
- udział użytków rolnych w całym obszarze miasta nie przekracza 58,1%,
- dominujący kompleks gruntów słabych i najsłabszych klasy V i VI (agrocenoza niskiej jakości) o udziale 62,6%,
- bardzo niewielki udział gruntów dobrej jakości klasy III (3,2% skupionych w obrębie Nr 1),
- znaczne rozproszenie gruntów rolnych, z koncentracją w częściach peryferyjnych miasta, na styku z obszarami rolnymi gminy Rawa Mazowiecka.

Zadrzewienie pasów drogowych

W zadrzewieniu pasów drogowych dominują klony, topole, jesiony i lipy. Drzewostan występuje sporadycznie i nie występują formy alejowe zadrzewień. Topole w pasach drogowych dróg wojewódzkich, osiągają wiek rębności i wymagają wymiany.

Pomniki przyrody

W obszarze miasta występują drzewa wpisane do rejestru pomników przyrody:

- dąb szypułkowy o obwodzie 285cm na Placu Marszałka Piłsudskiego,
- dąb szypułkowy o obwodzie 300cm na Placu Marszałka Piłsudskiego,
- wiąz szypułkowy o obwodzie 355cm na ul. Władysława Reymonta 2,
- klon Jawor o obwodzie 2350cm na cmentarzu przy ul. Tomaszowskiej,
- dąb szypułkowy o obwodzie 240cm na cmentarzu przy ul. Tomaszowskiej,
- wiąz szypułkowy o obwodzie 295cm na ul. Mickiewicza,
- wiąz szypułkowy o obwodzie 230cm na ul. Mickiewicza.

Drzewa na Placu Marszałka Piłsudskiego oraz na cmentarzu otoczone są terenami zieleni i nie występują zagrożenia systemu korzeniowego. Drzewa w pasach drogowych wymagają ochrony, poprzez ograniczenie robót ziemnych i oddalania sieci infrastruktury technicznej od systemu korzeniowego.

Tereny zieleni w zabudowie jednorodzinnej i wielorodzinnej.

W zabudowie jednorodzinnej dominują ogrody przydomowe o małych powierzchniach i kwiatowo-warzywnym charakterze, z jednostkowymi nasadzeniami drzew owocowych.

W zabudowie wielorodzinnej dominują powierzchnie trawiaste (20-30 % powierzchni terenu) ze sporadycznymi nasadzeniami drzew o charakterze parkowym (robinia, klon, tuje).

Zbiorowiska roślinne doliny rz. Rawki:

- roślinność dna rzek: mozga trzciniowata, manna mielec, psianka, słodkogórz, rdestnica, rzęsa drobna, grążel żółty, zdrojok,
- roślinność brzegów rzek zielna: mozga trzciniowata, pałka szerokolistna, manna mielec, wierzbownica owłosiona, uczepy, rdesty,
- roślinność brzegów rzek drzewiasta: Olsza czarna, Bez czarny, Klon jesionolistny, Kruszyna, Topola, Wierzba szara, Wierzba wiciowa, Kalina.

Zbiorowiska fauny doliny rzeki Rawki: - ryby: płoć, okoń, kielb, jelec b. rzadko ukleja, karaś srebrzysty, lin, miętus szczupak,

- ptaki: z gatunków ginących - sieweczka rzeczna, krogulec, kropiatka i brodziec samotny, rzadkich gatunków lęgowych: derkacz, puszczyk, zimorodek, brzegówka, remiz, srokoś, z pozostałych stu gatunków ptaków między innymi: czapla siwa, gęś gęgawa, błotniak popielaty, kobuz, pluszcz, brodziec krwawodzioby, leśny i piskliwy,
- inne kręgowce: bóbr, wydra, piżmak i rzęsorek rzeczek oraz z płazów: rzekotka drzewna i pospolite żaby i ropuchy.

Zbiorowiska roślinne parku miejskiego:

Dominuje powierzchnia trawiasta, bez krzewów i podszytu, dająca odległy wgląd do wnętrza parku, tak od strony rzeki jak i od strony otaczających ulic.

W skład cennego drzewostanu wchodzi: aleja wzdłuż ul. Parkowej obsadzona kasztanowcami i jesionami, sosna czarna, świerk srebrzysty, grupa brzoź, dwa dęby szypułkowe, katalpa, sumak, modrzew europejski, grab, dąb zwisły. Pozostały drzewostan tworzą: klony, brzozy, kasztanowce, lipy, jesiony, świerki i wiązy oraz drzewa ozdobne: odmiana barwna buka, berberys, śliwa, oliwnik, jarzab, zwisła brzoza.

Zbiorowiska fauny i flory pozostałych obszarów:

Fauna i flora jest w znacznym stopniu zorganizowana i kontrolowana przez człowieka, przy jednocześnie znacznym wpływie antropogenicznym na gleby (melioracje i nawożenie) oraz roślinność (zbiorowiska ruderalne i segetalne). Naturalne ekosystemy nie występują. Walory obszaru miasta pod względem faunistycznym są z racji istniejącego zagospodarowania niewielkie. Na terenach niezabudowanych brak jest fauny stale bytującej (łąki). W zabudowie występują zbiorowiska typowe dla towarzyszących siedliskom ludzkim, zwierzęta domowe oraz dziko żyjące szkodniki.

Użytki zielone o zaniechanej produkcji rolniczej, stwarzają możliwość funkcjonowania półnaturalnych ekosystemów. Z saków występują tu głównie gryzonie synantropijne i związane z polami uprawnymi: mysz domowa (*Mus musculus*), szczur wędrowny (*Rattus norvegicus*), nornik zwyczajny (*Microtus arvalis*), mysz polna (*Apodemus agrarius*), zajęć szarak (*Lepus europaeus*).

2.9. Dotychczasowe zmiany w środowisku.

Obszar miasta posiada w pełni antropogeniczne środowisko:

- w części centralnej w większości tereny zabudowane i zurbanizowane,
- w części peryferyjnej, gruntów rolnych o niskiej jakości gleb,
- w pasie doliny rz. Rawki i Rylki, z roślinnością półnaturalną.

Zmiany w środowisku dotyczą:

- zabudowy terenów rolniczych zgodnie z ustaleniami obowiązującego planu miejscowego,
- spodziewanej poprawy jakości środowiska, przy terenach komunikacyjnych, z uwagi na budowę ekranów akustycznych,
- poprawy stanu czystości powietrza z uwagi na postępujący proces gazyfikacji siedlisk,
- poprawy stanu czystości wód powierzchniowych, z uwagi na rozbudowę systemu odprowadzania i oczyszczania wód opadowych, z obszarów zurbanizowanych miasta oraz eliminację odprowadzania ścieków sanitarnych bez ich oczyszczenia,
- zwiększania powierzchni leśnej poprzez zalesianie gruntów rolnych niskiej jakości.

2.10. Struktura przyrodnicza obszaru w tym struktura różnorodności biologicznej.

W skład struktury przestrzennej środowiska wchodzi:

- a) ekosystemy łąkowe, obejmujące trwałe użytki zielone w dolinach rz. Rawki, i jej dopływów oraz ważniejszych cieków melioracyjnych, miejscami zagrożone podtopieniami o przydatności rolniczej lub półnaturalnej zieleni ekologicznej,

- b) ekosystemy leśne, obejmujące istniejące lasy (w rozumieniu ustawy o lasach) o przydatności do produkcji leśnej,
- c) agrocenozy dobrej jakości, obejmujące grunty rolne wysokiej jakości (klasy III),
- d) agrocenozy średniej i niskiej jakości, obejmujące grunty rolne niskiej jakości (klasy IV do VI) o przydatności rolniczej, leśnej lub pod zabudowę,
- e) ekosystemy wodne - rzeka Rawka z dopływami oraz zbiorniki wodne niskiego piętrzenia,
- g) tereny antropogeniczne zabudowane i przekształcone w tym:
 - grunty zabudowy, o przewadze zabudowy zagrodowej z mieszkaniową i usługową we wszystkich miejscowościach gminy,
 - grunty z zabudową produkcyjną (kurniki) o charakterze fermowym,
 - drogi oraz kolejka wąskotorowa,
 - tereny cmentarzy czynnych i nieczynnych,
 - tereny zieleni parkowej (parki podworskie).

Rozmieszczenie na obszarze gminy przyrodniczych jednostek przestrzennych nie jest równomierne, zauważalna jest dominacja niektórych jednostek:

- ekosystemów leśnych w południowej i wschodniej części gminy,
- agrocenozy wysokiej jakości, w zachodniej i północnej części obszaru gminy,
- agrocenozy średniej i niskiej jakości, jednostki dominujące na terenie gminy.

Z oceny, przydatności terenów do rozwoju funkcji użytkowych, wynikają następujące wnioski:

- dominuje przydatność terenów pod rolnictwo,
- znaczna ilość gruntów rolnych niskiej jakości, stwarza perspektywy do podniesienia wskaźnika lesistości gminy.

Pod względem różnorodności biologicznej na obszarze gminy można wyróżnić:

- obszary znaczących kompleksów Lasów Państwowych,
- dolinę rz. Rawki o przewadze łąk, szuwarów i zadrzewień nadrzecznych,
- pozostały obszar gminy, o bardzo niskiej bioróżnorodności, i dominujących uprawach rolniczych, miejscami sadowniczych, gdzie nie występują gatunki chronione a skład gatunkowy fauny i flory jest bardzo ubogi.

Zdecydowanie pozytywnie przedstawia się sytuacja różnorodności biologicznej w dolinie rz. Rawki. O znacznych walorach przyrodniczo-krajobrazowych decydują:

- a) koryto rzeki o znacznej krętości,
- b) dolina rzeki miejscami szeroka, z terasami zalewowymi, miejscami wysokimi zboczami z osuwiskami,
- c) występowanie siedlisk:
 - wód płynących (płytkich, głębokich, naświetlonych i zacienionych),
 - wód stojących (zbiorniki,),
 - mineralnych (mokrych, świeżych i suchych) i łągowych,
- d) występowanie znacznej liczby gatunków roślin naczyniowych,
- e) występowanie różnorodności gatunkowej ryb, ptaków i innych kręgowców.

2.11. Powiązania przyrodnicze obszaru z jego szerszym otoczeniem.

Podstawowe przyrodnicze powiązania obszaru miasta z otaczającymi terenami gminy sąsiedniej dotyczą:

- doliny rz. Rawki, posiadającej swoją kontynuację na terenach sąsiednich gmin,
- obszarów rolnych, posiadających swą kontynuację na terenach wsi otaczających obszar miasta.

Dolina Rawki z przyległymi dolinami bocznymi i lasami tworzy korytarz powiązań ekologicznych o znaczeniu krajowym. Dolina pełni funkcję korytarza spływu mas powietrza i migracji zwierząt.

2.12. Zasoby przyrodnicze i ich ochrona prawna.

Rezerwat przyrody "Rawka", obejmujący koryto rzeki Rawki z odcinkiem dolnym koryta rz. Białki, starorzeczami oraz pasem terenu o szerokości 10m przylegającym do brzegów rzek i starorzeczy (Zarządzenie Ministra Leśnictwa i przemysłu Drzewnego z dn. 24 listopada 1983r. (MP Nr 39 poz.230).

Celem ochrony jest:

- umożliwienie swobodnego biegu procesów geomorfologicznych, ekologicznych i ewolucyjnych,
- utrzymanie naturalnego koryta rzecznego,
- utrzymanie rytmu rocznych zmian stanu wody i przepływów,
- swobodne kształtowanie się zbiorowisk roślinnych,
- utrzymanie niezmienionego stanu przyrody,
- zachowanie dotychczasowych sposobów użytkowania gruntów,
- utrzymanie małych pięter rzeki i tradycyjnych budowli – młynów wodnych,
- utrzymanie różnorodności siedlisk, zbiorowisk roślinnych oraz gatunków roślin i zwierząt,
- przywrócenie czystości wód i brzegów rzeki,
- unaturalnienie składników flory i fauny.

Rozmieszczenie przestrzenne obszarów i obiektów chronionych określono na planszy „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego – obszary i obiekty chronione” w skali 1:10 000.

2.13. Wpływ stanu środowiska przyrodniczego na rozwój przestrzenny miasta.

Komponent środowiska	Komponenty środowiska dające podstawę do rozwoju przestrzennego zabudowy (korzystne)	Komponenty środowiska działające hamująco na rozwój miasta. (negatywne)
1. Klimat:	- warunki solarne z dużą ilością dni pogodnych, średnim zachmurzeniem, i wysokim usłonecznieniem, - korzystne warunki termiczne, - znaczna ilość dni bezwietrznych z przewagą wiatrów z kierunku zachodniego, - korzystne warunki biometeorologiczne - spadek emisji globalnej podstawowych zanieczyszczeń,	- klimat doliny rzeki Rawki i rzeki Rylki negatywny dla zabudowy, - teren w zasięgu oddziaływania uciążliwości komunikacyjnych drogi krajowej Nr 72 i ekspresowej, o spodziewanych przekroczeniach emisji pyłów i gazów oraz znacznej emisji hałasu w pasie terenu ca 200m i większych do osi jezdni, na odcinkach pozbawionych ekranów akustycznych, - niedobór opadów atmosferycznych, - wysoka wartość rocznej sumy parowania terenowego,
2. Warunki geomorfologiczne, morfologiczne i hipsometryczne:	- najniższy punkt 135m n.p.m (rejon rz. Rawki w północnej części miasta), - najwyższy punkt 175m n.p.m, (rejon ul. Białej przy granicy miasta), - nachylenie terenu dominujące 2% - 5%,	- miejscami znaczące przewyższenia terenu dochodzących do 20m,

Komponent środowiska	Komponenty środowiska dające podstawę do rozwoju przestrzennego zabudowy (korzystne)	Komponenty środowiska działające hamująco na rozwój miasta. (negatywne)
3. Warunki hydrograficzne i hydrologiczne:	- rzeka Rawka - główny ciek odwadniający, rzeka nizinna, zachowana niemal w stanie nienaruszonym, - zbiornik retencyjny „Dolna” zasilany przepływowo przez Rawkę, - rozwinięta sieć kanalizacji deszczowej, - niewielkie obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi ograniczone do fragmentów stycznych do koryta rz. Rawki i Rylki, - cały obszar doliny jest chroniony zbiornikiem Rawa Dolna z zaporą czołową,	- w związku z urbanizacją terenów rolnych wymagana jest przebudowa istniejących i rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej oraz likwidacja sieci drenarskich na gruntach zmeliorowanych,
4. Budowa geologiczna:		- brak udokumentowanych złóż geologicznych, - istniejące obszary i tereny górnicze oraz złoża łąłw o końcowym etapie eksploatacji, wykluczają możliwość rozwoju tej sfery produkcji,
5. Zasoby hydrogeologiczne:	- znaczne wydajności piętra wodonośnego jurajskiego oraz miąższości strefy występowania wód słodkich,	
6. Warunki budowlane:	- brak ograniczeń zabudowy w obrębie wysoczyzny polodowcowej na większości obszaru miasta,	- warunki wykluczające zabudowę w obrębie tarasu zalewowego rz. Rawki i Rylki, - warunki utrudniające zabudowę w obrębie tarasu nadzalewowego rz. Rawki i Rylki,
7. Świat roślinny i zwierzęcy:	- zbiorowiska fauny i flory doliny rz. Rawki o znacznej różnorodności biologicznej, - zbiorowiska roślinne parku miejskiego i pomniki przyrody wskazane do ochrony,	- na pozostałych obszarach fauna i flora w znacznym stopniu zorganizowana i kontrolowana przez człowieka, przy jednocześnie znacznym wpływie antropogenicznym na gleby (melioracje i nawożenie) oraz roślinność (zbiorowiska ruderalne i segetalne), - naturalne ekosystemy nie występują,
8. Dotychczasowe zmiany w środowisku:	- zabudowa terenów rolniczych niskiej jakości, - spodziewana poprawa jakości środowiska przy terenach komunikacyjnych, - poprawa stanu czystości powietrza, - poprawa stanu czystości wód powierzchniowych, - zwiększanie powierzchni leśnej poprzez zalesianie gruntów rolnych niskiej jakości,	

Komponent środowiska	Komponenty środowiska dające podstawę do rozwoju przestrzennego zabudowy (korzystne)	Komponenty środowiska działające hamująco na rozwój miasta. (negatywne)
9. Struktura przyrodnicza w tym struktura różnorodności biologicznej:	- struktura przestrzenna środowiska zharmonizowana z warunkami środowiska z zachowaniem ekosystemu łąkowo-wodnego doliny rz. Rawki i rz. Rylki - znaczna różnorodność biologiczna w dolinie rz. Rawki, - duże walory krajobrazowe doliny rz. Rawki,	
10. Ochrona prawna zasobów przyrodniczych:		- rezerwat przyrody "Rawka", obejmujący koryto rzeki Rawki z odcinkiem dolnym koryta rz. Białki, starorzeczami oraz pasem terenu o szerokości 10m przylegającym do brzegów rzek i starorzeczy, wody i przepływów,

3. Zagospodarowanie i użytkowanie obszaru

3.1. Zabudowa.

Opierając się na ewidencji gruntów zestawiono podstawowe powierzchnie użytków wg różnych form zagospodarowania oraz występowania budynków o różnych funkcjach.

Symbol	Powierzchnia w ha	Udział w terenach zurbanizowanych (%)
B - tereny mieszkaniowe	145,90	31,2
Ba - tereny przemysłowe	56,40	12,0
Bi - inne tereny zabudowane	77,09	16,5
Bp - zurbanizowane tereny niezabudowane	7,34	1,6
Br - grunty rolne zabudowane	43,21	9,2
Bz - tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	23,89	5,1
Dr - drogi	104,14	22,2
Tk - tereny kolejowe	10,12	2,2
Tr – tereny różne	0,14	0
Ti - inne tereny komunikacyjne	0,07	0
Razem tereny zabudowane i zurbanizowane	468,30	100

Z bilansu terenów zabudowanych i zurbanizowanych, opartego o treść map sytuacyjno-wysokościowych, wynikają następujące wielkości

Funkcja zabudowy	Pow. w ha
Zabudowa mieszkaniowa z usługami	50,7
Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	249,3
Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	18,4
Zabudowa usługowa	85,2
Zabudowa produkcyjna, magazyny i składy	108,4
Obiekty obsługi komunikacji samochodowej i stacje paliw	5,6
Ogółem tereny zabudowane i zurbanizowane	517,6

Znaczne różnice stanu zagospodarowania wynikają z braku zgłaszania zmian użytków do organów prowadzących ewidencję gruntów.

W obszarze miasta dominuje zabudowa mieszkaniowa, obejmująca prawie 1/3 obszarów zurbanizowanych. Kolejnymi istotnymi udziałami w obszarze miasta, są tereny zabudowy usługowej i produkcyjnej. Łącznie wymienione tereny zajmują ponad 70% terenów zurbanizowanych. Znaczący jest udział dróg, wskazujący na gęstą sieć ulic obsługujących tereny zurbanizowane oraz tereny rolne.

Dominująca forma, zajmująca największą powierzchnię obszarów zurbanizowanych, jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna występująca:

- w zwartych osiedlach (w rejonie ul. Jeżowskiej, Lenartowicza, Polnej, Tulipanowej, Wierzbowej oraz osiedla Tatar I i Tatar II),
- w zwartych pasmach zabudowy usytuowanej wzdłuż głównych dróg wylotowych z miasta, z przemieszaniem z zabudowa zagrodową (rejon ulic Skierniewickiej, Zamkowa Wola, Osada Dolna, 1-maja, Księżę Domki),

- w zabudowie wielorodzinnej, w formie niewielkich skupisk lub pojedynczych budynków.

Najstarsza część miasta ograniczona rz. Rawką, rz. Rylką i ulicami Targową, Reymonta, Południową, Niepodległości, Nową, Słowackiego i Faworną, posiada zabudowę o funkcjach przemieszanych:

- mieszkaniowej wielorodzinnej,
- mieszkaniowej jednorodzinnej,
- usługowej,
- produkcyjnej.

W obszarze tym występują wszystkie ważniejsze siedziby instytucji i zakładów, pełniących funkcję obsługi, o znaczeniu ponadlokalnym. Na obrzeżu tego obszaru usytuowane są: targowisko, dworzec autobusowy, centrum sportowe w rejonie zamku oraz centrum rekreacyjne w rejonie ul. Tatar.

Sferę działalności gospodarczej charakteryzują następujące wskaźniki:

- tereny związane z prowadzeniem działalności gospodarczej – 140,6ha,
- powierzchnie użytkowe budynków związane z prowadzeniem działalności gospodarczej – 0,279 mln m²,
- wzrostu liczby zarejestrowanych jednostek rocznie od 5% do 10%,
- wskaźnik przedsiębiorczości na tysiąc mieszkańców 177 do 190,
- zasób obszarów wchodzących w skład Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, o łącznej powierzchni ca 190ha.

3.2. Drogi.

Podstawowy układ dróg na obszarze miasta tworzą drogi: ekspresowa, krajowa, wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Droga ekspresowa S8.

Droga ekspresowa. Droga o dwóch jezdniach, po dwa pasy ruchu, z utwardzonymi pobocznymi, o nawierzchni bitumicznej, o długości 4850m. Bez dostępu komunikacyjnego, do podstawowych pasów ruchu, z terenów otaczających.

W pasie drogowym istnieją:

- wiadukt nad kolejką wąskotorową,
- węzeł drogowy „Rawa Północ” w przecięciu z ul. Białą,
- wiadukt nad ul. Zamkowa Wola,
- wiadukt nad ul. Władysława Reymonta o zaniżonych parametrach,
- wiadukt ul. Krakowskiej nad drogą ekspresową,
- przejazd o zaniżonych parametrach od ul. Wierzbowej do ul. Osada Dolna,
- węzeł drogowy „Rawa Południe” w przecięciu z ul. Katowicką.

W pasie drogowym drogi ekspresowej, zrealizowano ekrany akustyczne i drogi serwisowe, obsługujące połączenia lokalne.

Droga krajowa Nr 72.

Droga o jednej jezdni, z dwoma pasami ruchu i poboczami o nawierzchni bitumicznej, o długości 2350m. Bez dostępu komunikacyjnego do podstawowych pasów ruchu, z terenów otaczających. Parametry funkcjonalno-techniczne drogi odpowiednie dla drogi klasy „G”.

W pasie drogowym istnieją:

- skrzyżowania z ul. Jeżowską i Skierniewicką,
- przejazd pod drogą krajową dla terenów nad rz. Rawką,
- przejazd pod drogą krajową (wiadukt) dla ul. Jerozolimskiej,
- skrzyżowanie typu rondo z ul. Białą w obrębie węzła drogowego.

Droga nowa, nie przewidziana do przebudowy.

Droga wojewódzka Nr 725 w śladzie ul. Białej o długości 1820m. Droga o jednej jezdni, z dwoma pasami ruchu, o nawierzchni bitumicznej, z poboczami żwirowymi. Parametry funkcjonalno-techniczne drogi odpowiednie dla drogi klasy „Z”. Proponowane jest docelowe podniesienie parametrów drogi do klasy G, na odcinku od drogi ekspresowej, do granic miasta.

Droga wojewódzka Nr 726 w śladzie ul. Krakowskiej i Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego o długości 2699m. Ulica o jednej jezdni, z dwoma pasami ruchu, o nawierzchni bitumicznej:

- o przekroju ulicznym z krawężnikami i chodnikami na odcinku zachodnim, do drogi ekspresowej,
- z poboczami żwirowymi na odcinku wschodnim (od drogi ekspresowej do granic miasta).

Parametry funkcjonalno-techniczne drogi odpowiednie dla drogi klasy „L”. Proponowane docelowe podniesienie parametrów drogi, do klasy G, na odcinku od drogi ekspresowej, do granic miasta, z podłączeniem nowym odcinkiem, do węzła „Rawa Południe”.

Droga wojewódzka Nr 707 w śladzie ul. Skierniewickiej i Zamkowa Wola (o przebiegu nieciągłym). Droga o jednej jezdni, z dwoma pasami ruchu, o nawierzchni bitumicznej o długości 2097m, o przekroju ulicznym z krawężnikami i odcinkami chodników. Parametry funkcjonalno-techniczne drogi odpowiednie dla drogi klasy „Z”, z docelowym podniesieniem do klasy „G”.

Drogi powiatowe o łącznej długości ca 6,2 km:

- Nr 4110E w ciągu ulic: Targowej, Al. Konstytucji 3 Maja, Fawornej, Księżę Domki i 1 Maja,
- Nr 4100E w ciągu ulic: Tadeusza Kościuszki (od ul. Fawornej do Tomaszowskiej), Tomaszowska do skrzyżowania z ul. Katowicką,
- Nr 4155E na fragmencie ulicy Katowicka od ul. Tomaszowskiej do węzła „Rawa Południe”.

Drogi gminne o łącznej długości 43,88 km

Sieć dróg charakteryzuje się następującymi parametrami:

- wskaźnikiem gęstości dróg krajowych – 5,2 m/ha,
- wskaźnikiem gęstości dróg wojewódzkich – 4,4 m/ha,
- wskaźnikiem gęstości dróg powiatowych – 10,6 m/ha,
- wskaźnikiem gęstości dróg gminnych – 25,4 m/ha,
- wskaźnikiem gęstości dróg o nawierzchni bitumicznej – 36,3 m/ha,
- wskaźnikiem gęstości dróg o nawierzchni żwirowo-gruntowej – 9,2 m/ha.
- wysokim udziałem dróg o nawierzchni utwardzonej,
- parametrem szerokości jezdni w większości dostosowanym do klasy ulicy,
- znaczącym niedoinwestowaniem pasów drogowych, w chodniki i ścieżki rowerowe, w szczególności na odcinkach peryferyjnych, w stosunku do centrum miasta.

Obsługa ruchu drogowego.

W obrębie miasta występują parkingi, wyłącznie jako towarzyszące obiektom usługowym. Parkingi o największej liczbie miejsc postojowych występują w rejonie ulic: Targowej, Kolejowej, Kazimierza Wielkiego, Tomaszowskiej, Solidarności i Katowickiej.

Miejsca postojowe zapewniają również zatoki postojowe, w pasach dróg o odpowiednich szerokościach pasów drogowych. Zabudowie wielorodzinnej towarzyszą zespoły garaży indywidualnych (rejon ulic: Mszczonowskiej, Kazimierza Wielkiego, Cmentarnej, Krakowskiej i Solidarności.

Na obszarze miasta funkcjonuje około 40 warsztatów samochodowych i trzy stacje paliw.

Miasto nie wprowadziło miejskiego transportu autobusowego.

Szlaki turystyczne.

W ramach wielofunkcyjnej strefy turystycznej „rawskiej” wyznaczono przebieg szlaków turystycznych:

- szlak literacki (samochodowy),
- szlak parków krajobrazowych.

3.3. Infrastruktura techniczna.

Zaopatrzenie w wodę.

Obszar miasta zaopatrywany jest w wodę z dwóch ujęć, położonego na terenie gminy Rawa Mazowiecka oraz w rejonie ul. Tatar. Ujęcie w Boguszycach posiada trzy studnie głębinowe, z których eksploatowane są dwie o głębokości 120 i 121 m. Woda ujmowana jest z utworów górnajurajskich. Maksymalna wydajność ujęcia wynosi $Q_{max.h} = 350 \text{ m}^3/\text{h}$ i pokrywa ca 70% zapotrzebowania na wodę. Dodatkowo do SUW przy ul. Kolejowej może zostać przyłączony otwór odwiercony na gruntach miejskich, w rejonie ul. Jeżowskiej, którego zasoby eksploatacyjne wynoszą $50 \text{ m}^3/\text{h}$. Ujęcie Tatar – zlokalizowane na prawym brzegu rzeki Rawki, obejmuje jedną studnię głębinową o głębokości 52m, z której możliwy jest pobór wody w maksymalnej ilości $Q_{max.h} = 102 \text{ m}^3/\text{h}$. Przy ujęciu Tatar zlokalizowana jest druga stacja uzdatniania wody o wydajności maksymalnej $102 \text{ m}^3/\text{h}$ i wydajności eksploatacyjnej $50 \text{ m}^3/\text{h}$. SUW przy ul. Kolejowej o wydajności stacji $400 \text{ m}^3/\text{h}$ wspomagana przez stację Tatar, zabezpieczając w całości zapotrzebowanie na wodę, zgłaszane przez mieszkańców oraz rozwijający się przemysł. Oprócz w/w ujęć, na terenie miasta znajdują się jeszcze dwa ujęcia wody:

- na terenie byłych zakładów mięsnych o zasobach eksploatacyjnych $100 \text{ m}^3/\text{h}$,
- na terenie firmy „BONETTI” Sp. z o.o. o zasobach $66 \text{ m}^3/\text{h}$.

Gospodarka ściekowa.

Parametry systemu kanalizacji sanitarnej w Rawie Mazowieckiej:

- a) długość sieci kanalizacyjnej:
 - kanały grawitacyjne – 30 600m,
 - kanały tłoczne 374m,
- b) przepompownie - 1 centralna + sieciowe,
- c) poziom skanalizowania istniejącej zabudowy - 86%,
- d) sieć posiada rezerwy przepustowości pozwalające na odprowadzenie dwukrotnie większej ilości ścieków
- e) istniejące sieci kanalizacyjne $\varnothing 200 \text{ mm} - 800 \text{ mm}$:
 - 15 000 m – kamionka,
 - 15 600 m – PVC,

Ścieki z terenu miasta kierowane są na oczyszczalnię ścieków, zlokalizowaną na terenie gminy Rawa Mazowiecka, na północ od miasta w Konopnicy.

Ogółem oczyszczalnia obsługuje ścieki od 21 035 RLM, przepustowość hydrauliczna oczyszczalni wykorzystywana jest w 20 – 30%. Podstawowe parametry oczyszczalni, określone decyzją o pozwoleniu wodno-prawnym, zostały przedstawione poniżej:

- $Q_{r.d.}$ 7 000 m³/d,
- $Q_{max.d.}$ 9 300 m³/d,
- $Q_{max.h.}$ 830 m³/h.

System odprowadzania i oczyszczania wód opadowych.

System odprowadzania wód opadowych, opiera się na lokalnych kolektorach kanalizacji deszczowej, z ujęciami do rz. Rawki i Ryłki. Wody są oczyszczane w oczyszczalni wód deszczowych (rejon osiedla Zamkowa Wola) lub poprzez separatory.

Zaopatrzenie w gaz.

Miasto zaopatrywane jest z gazociągu wysokiego ciśnienia Warszawa – Katowice poprzez dwie stacje redukcyjne, jedną usytuowaną we wsi Konopnica i drugą przy ulicy Krakowskiej. Sieć gazownicza rozdzielcza, obejmuje większość obszarów zabudowanych miasta.

Elektroenergetyka.

Zasilanie w energię elektryczną oparte jest o główny punkt zasilania, położony w północnej części miasta (ul. Skierniewicka). Do GPZ energia jest doprowadzona dwoma liniami elektroenergetycznymi 110kV, z kierunku wschodniego i zachodniego. Programowane jest połączenie GPZ Rawa Mazowiecka z GPZ Skierniewice linią 110 kV.

Do odbiorców energia jest dostarczana liniami elektroenergetycznymi niskiego napięcia, od stacji transformatorowych. Obszar miasta pokrywa sieć elektroenergetyczna 15 kV, ze stacjami transformatorowymi umiejscowionymi równomiernie w obszarach istniejącej zabudowy. Urządzenia i sieci w większości przypadków posiadają rezerwy mocy, a zaopatrzenie w energię elektryczną nie stanowi problemu progowego dla obszaru miasta.

Składowanie odpadów.

Odpady segregowane przewożone są do miejskiego zakładu gospodarki odpadami na terenie wsi Pukinin, gdzie są unieszkodliwiane. Średni wskaźnik produkcji odpadów na mieszkańca wynosi ca 300kg/rok. Składowisko odpadów komunalnych w Pukininie, oprócz 18,5 tys. Mieszkańców Rawy Mazowieckiej, obsługuje również mieszkańców gmin powiatu rawskiego. Teren składowiska obejmuje 7,65 ha, w tym teren do składowania odpadów to 4,88 ha. Zgodnie z ustaleniami planu miejscowego gminy Rawa Mazowiecka, został zarezerwowany teren pod składowisko, o łącznej powierzchni ca 17ha.

Ciepłownictwo.

System ciepłowniczy oparty jest na:

- kotłowniach osiedlowych,
- kotłowniach przemysłowych,
- indywidualnych kotłowniach w budynkach mieszkaniowych jednorodzinnych i usługowych.

Kotłownie osiedlowe eksploatowane przez Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o:

- a) osiedle „Solidarności” i Zwolińskiego o zapotrzebowaniu ciepła 6,73 MW jest zasilane w ciepło na c.o. i cwu z jednej kotłowni Nr 5,
- b) osiedle „Zamkowa Wola” o zapotrzebowaniu ciepła 6,65 MW zasilane jest z 3 kotłowni: w tym 1 kotłowni gazowo-olejowej i 2 kotłowni na miał węglowy Nr 4 i 5,
- c) Osiedle 9-go Maja o zapotrzebowaniu ciepła 1,42 MW zasilane jest z kotłowni węglowej na osiedlu 9 Maja.

Kotłownie przemysłowe i użyteczności publicznej:

- 68 kotłowni opalanych węglem,
- 12 kotłowni opalanych gazem.

Kotłownie indywidualne (wartości szacunkowe w domkach jednorodzinnych ca 1000 szt.

W tym ok. 40% (370 szt.) opalane gazem.

Sieci informatyczne i telekomunikacyjne, usługi pocztowe.

Obsługa telekomunikacyjna opiera się na istniejącej sieci kablowej. Stan zagęszczenia sieci, zapewnia możliwości dalszych podłączeń. Obszar miasta położony jest w zasięgu wszystkich koncesjonariuszy telefonii komórkowej. Stacje bazowe usytuowane są poza obszarem miasta.

3.4. Zainwestowanie gruntów rolnych.

Zgodnie z wykazem podatkowym gospodarstw rolnych na obszarze miasta, istnieje 295 gospodarstw rolnych. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 2,72ha. W ramach gospodarstw rolnych stwierdzono 146 siedlisk zabudowy zagrodowej. Zabudowa zagrodowa jest skoncentrowana wzdłuż ulic: Aleksandrówka, Zamkowa Wola, Paska, Osada Dolna, Księżę Domki, 1-Maja, Skierniewicka i Mszczonowska. W zabudowie nie występują obiekty produkcji zwierzęcej o wielkości powyżej 10 DJP. Jedyne większe gospodarstwa specjalistyczne (2 szklarniowe) zlokalizowane są przy ul. Tomaszowskiej i Zamkowa Wola. Niewielkie fragmenty obszarów rolnych, są wyposażone w urządzenia melioracji szczegółowej. W większości są to obszary zmeliorowane rowami otwartymi, z fragmentarycznie występującymi sączkami drenarskimi i zbieraczami. Główne kompleksy gruntów zmeliorowanych są położone w rejonie:

- ul. Skierniewickiej (do północnej granicy miasta) – ca 17ha,
- nad rz. Rylką w rejonie ul. Jeziorańskiego i J. Ch. Paska – ca 49ha,
- po południowej stronie ul. W. Reymonta – ca 19ha,
- kompleksu rolnego przy wsi Ścieki – 15ha.

Układ przestrzenny obszarów rolniczych oraz rozmieszczenie gruntów zmeliorowanych i zabudowy zagrodowej, określono na planszy „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego – rolnicza przestrzeń produkcyjna” w skali 1:10 000.

3.5. Jakość życia i zdrowie ludzi.

O rzeczywistej kondycji życia mieszkańców danego regionu, a także jego potencjale rozwojowym i atrakcyjności zewnętrznej, świadczy poziom życia mieszkańców oraz stan i jakość infrastruktury społeczno-technicznej regionu. Jest to o tyle istotne, że potencjał małej społeczności zależy w stopniu bezpośrednim, właśnie od najbliższych udogodnień, uwarunkowań „dnia codziennego”. Warunki, poziom i jakość, życia mieszkańców podlegają wpływom różnych czynników. Poczucie komfortu oraz bezpieczeństwa jest subiektywną wartością, z którą wiążą się następujące czynniki:

- wysokość zarobków i warunki pracy,
- poziom wykształcenia i dostępność do ośrodków edukacji,
- dostęp do placówek służby zdrowia i usług medycznych,
- warunki i zasoby mieszkaniowe,
- wskaźnik przestępczości,
- sytuacja drogowa.

W mieście Rawa Mazowiecka funkcjonują podstawowe obiekty infrastruktury społecznej, wpływające na komfort i jakość życia mieszkańców gminy.

Zupełnie odrębną płaszczyzną, tyjącą się jakości życia, ale pośrednio wpływającą na warunki życia w danej społeczności, jest poziom bezpieczeństwa publicznego. Nad bezpieczeństwem mieszkańców i trzymaniem porządku, czuwa Komenda Powiatowa Policji w Rawie Mazowieckiej. Ponadto w powiecie rawskim działają Centra Reagowania Kryzysowego, które powołane są do:

- zbierania informacji o zagrożeniach,
- przetwarzania i reagowania na występujące zagrożenia.

Pozwala to na racjonalizację wykorzystania wszystkich podmiotów działających w sferze ładu, porządku i bezpieczeństwa oraz prowadzenia akcji ratunkowych. Największe zagrożenie w ruchu drogowym stwarza przebiegające przez obszar miasta droga S8, krajowa Nr 72 i wojewódzkie Nr 707, 725, 726.

Wśród przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu występują głównie bójki i pobicia, rzadziej rozboje. Z przestępstw przeciwko mieniu, występują włamania do mieszkań, samochodów i innych obiektów oraz kradzieże samochodów. W celu ograniczenia przestępczości prowadzone są działania profilaktyczne w szkole. Tematyka dotyczy zwalczania alkoholizmu wśród nieletnich, narkomanii i palenia papierosów, a także poruszania się po drogach. Ze statystyk prowadzonych przez policję wynika, iż najliczniejszą grupę przestępstw stanowią przestępstwa drogowe, w których dominujący udział mają nietrzeźwi kierowcy, oraz włamania i kradzieże.

Przez poważną awarię rozumie się zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia dla: życia, zdrowia ludzi, środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Na terenie miasta nie ma zlokalizowanych zakładów, które można zakwalifikować do obiektów, spełniających wymagania zakładu o zwiększonym ryzyku (ZZR) albo zakładu o dużym ryzyku, wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Niemniej jednak mogą zachodzić zdarzenia o mniejszej skali. Są one najczęściej spowodowane działalnością związaną z produkcją i z wykorzystaniem substancji niebezpiecznych, ich transportem i magazynowaniem. Potencjalnym źródłem zagrożeń dla środowiska przyrodniczego mogą być stacje paliw rozpraszające: etyliny, oleje napędowe i gazy płynne. Największym potencjalnym zagrożeniem jest transport na drogach krajowych i wojewódzkich, którymi przewożone są między innymi oleje i inne substancje, o pojemnościach do 60 Mg; w razie wystąpienia katastrofy i uwolnienia w jej wyniku TSP na dużym obszarze, wystąpi skażenie środowiska.

3.6. Dziedzictwo kulturowe i zabytki oraz dobra kultury współczesnej.

Początki osadnictwa Rawy Mazowieckiej wiążą się z doliną rzeki Rawki. Topografia osadnictwa, w okresie przedlokacyjnym, obejmuje trzy grodziska - Stara Rawa, Dzwonkowice (d.Psary) i Anielska Góra, następnie przedlokacyjną osadę miejską "Stare Miasto" oraz zamek Rawski. Najstarsze przekazy źródłowe dotyczące miasta pochodzą z ćwierci XIIIw. Początki "Starego Miasta" datuje się na przełom XII/XIIIw. Brak jest także przekazów źródłowych na temat budowy pierwotnego zamku Książąt Mazowieckich w Rawie. Przyjmuje się, że istniał on już na początku XIV w, gdyż źródła z 1313 roku potwierdzają istnienie kasztelanii rawskiej.

Pierwotny zamek był zapewne budowlą drewnianą. Budowę zachowanego obecnie we fragmentach, murowanego zamku, przypisuje się Kazimierzowi Wielkiemu (przed 1355r). Miasto lokacyjne wyrosło w ścisłym powiązaniu przestrzennym z zamkiem. Data lokacji miasta nie jest znana. Przypuszcza się, że nadanie praw miejskich miało miejsce między 1355 a 1374 rokiem. Już w 1353 roku fundowany został w bezpośrednim sąsiedztwie zamku i miasta - klasztor Augustianów. Miasto otoczone było murami sprzężonymi z systemem obronnym zamku. Linia murów ukształtowała w dużym stopniu układ przestrzenny miasta. Centrum stanowił rynek. Pierwotnie był on mniejszy od obecnego - zachodnią połowę dzisiejszego placu rynkowego zajmował blok zabudowy rynkowej. Za wschodnim blokiem rynkowym stał kościół parafialny, zburzony w dużym stopniu w 2 połowie XVIIIw. Zasadnicze ciągi komunikacyjne miasta lokacyjnego, to siatka ulic wybiegających z narożników rynku i ulice łączące się z traktami handlowymi, prowadzącymi do Łowicza, Piotrkowa, Warszawy i Nowego Miasta. W 1374r przy trakcie warszawskim wzniesiono kościół św. Ducha wraz ze szpitalem.

Przedmieście rawskie ukształtowane było już w XVIw, w XVIIIw zwane "Przedmieściem Krakowskim". W planie miasta z 1817r. oznaczone nazwą "Nowy Świat". Przedmieście to rozwinęło się zapewne wokół placu przedbramnego, zwanego później "Końskim targiem". W 1525 roku na przedmieściu tym, z fundacji mieszczanina rawskiego, wzniesiono kościół pod wezwaniem św. Stanisława. Kościół ten został rozebrany w XIXw w związku z wytyczeniem osady rzemieślniczej. Najpóźniej prawdopodobnie ukształtowało się przedmieście wzdłuż traktu warszawskiego, gdyż grunty w tym rejonie w jednej części,

należały do szpitala, w drugiej części do folwarku Zamkowa Wola. Budowa kolegium i kościoła jezuickiego w 1613r. zapoczątkowała zmiany w układzie centrum miasta. Lokalizacja tych obiektów pociągnęła za sobą deformację narożnego, północno-zachodniego bloku zabudowy przyrynkowej. W XVII wieku, zniszczenia powstałe w czasie wojen szwedzkich spowodowały likwidację połowy zachodniego bloku rynkowego. Pozostałą część bloku rozebrano w XIXw. Miasto żydowskie powstało w 2 połowie XVIIIw. na gruntach starościńskiej wsi Zamkowa Wola. W 1798 roku miasto to zostało włączone do Rawy.

Zasadnicza przebudowa miasta Rawy Mazowieckiej nastąpiła w okresie Królestwa Kongresowego. Przeprowadzono regulację chaotycznej zabudowy miejskiej. W rynku wyburzono drewniane domy podcieniowe, budując następnie na ich miejscu murowane, wg jednolitego projektu wykonanego przez Bonifacego Witkowskiego. Również według jego projektu, wybudowano ratusz, zlokalizowany w południowej pierzei rynku oraz budynek komisji obwodowej. W okresie 1815-1830 Rawa znacznie zmieniła swoje oblicze. Uregulowano zabudowę wzdłuż ulic, wytyczono Nowy Plac w miejsce dawnego "Końskiego targu", wzniesiono kilka reprezentacyjnych budynków, uregulowano koryto rzeki Rawki, założono park. Miasto otrzymało bruki, ulice oświetlały latarnie, przeprowadzono meliorację gruntów. Jednak z wyjątkiem przedmieścia, wzdłuż ulicy Piotrkowskiej, miasto niezbyt rozwinęło się poza układ średniowieczny. Utrzymane zostały ciągi uliczne, na linii dawnych murów miejskich, mimo że już w 1817 roku projektowano ich likwidację. Do nieudanych realizacji XIX-wiecznych zaliczyć należy także osadę sukienniczą. Upadła ona na skutek konkurencyjnej manufaktury na Tatarze. Ruch budowlany w Rawie Mazowieckiej nie słabnący w ciągu XIXw. przybiera szczególnie na sile po pierwszej wojnie światowej (1888r - 284 domy, w tym 64 murowane, 1928r - 673 domy w tym 329 murowanych). W okresie międzywojennym, miasto rozwinęło się głównie, wzdłuż dawnego przedmieścia krakowskiego (ob. ul.Kościuszki).

Zniszczenia wojenne dały się w mieście mocno odczuć. Szczególnie silnie zburzona została dawna dzielnica żydowska. Obecnie w mieście nie znać już szczególnie zniszczeń wojennych poza dwoma działkami położonymi we wschodniej pierzei rynkowej. W znacznym stopniu została przekształcona przestrzeń placu dawnego rynku, poprzez wyasfaltowanie przebiegającego po przekątnej ciągu komunikacji kołowej i założenie na płycie rynku zieleni.

Na obszarze miasta ochronie podlegają obiekty wpisane do rejestru zabytków:

Lp.	Obiekt	Adres	Decyzja
1	Dawny budynek Komisji Obwodowej Starostwa	Armii Krajowej Nr 1	Nr 272/202 z dnia 27.12.1967r.
2	Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej	Centrum staromiejskie	Nr 800 z dnia 04.10.1991r.
3	Kościół ob. Par. p.w. Niepokalanego poczęcia NMP	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego	Nr 777/232 z dnia 27.12.1967r.
4	Dzwonnica	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego	Nr 779/233 z dnia 27.12.1967r.
5	Dom	Plac Marszałka Józefa Piłsudskiego Nr 10	Nr 789/243 z dnia 27.12. 1967r.
6	Dom	Plac Marszałka Józefa Piłsudskiego Nr 11	Nr 790/244 z dnia 27.12. 1967r.
7	Dom	Plac Marszałka Józefa Piłsudskiego Nr 12	Nr 791/245 z dnia 27.12. 1967r.
8	Dom	Plac Marszałka Józefa Piłsudskiego Nr 14	Nr 792/246 z dnia 27.12. 1967r.
9	Dom	Plac Marszałka Józefa Piłsudskiego Nr 16	Nr 15 (decyzja Nr 793/247 z dnia 27.12. 1967r.

Lp.	Obiekt	Adres	Decyzja
10	Dom	Plac Marszałka Józefa Piłsudskiego Nr 16	Nr 271/202 z dnia 27.12. 1967r.
11	Dom	Plac Marszałka Józefa Piłsudskiego Nr 4	Nr 786/240 z dnia 27.12. 1967r.
12	Dom	Plac Marszałka Józefa Piłsudskiego Nr 4a	787/241 z dnia 27.12. 1967r.
13	Dom	Plac Marszałka Józefa Piłsudskiego Nr 4b	Nr 788/242 z dnia 27.12. 1967r.
14	Ratusz	Plac Marszałka Józefa Piłsudskiego Nr 5	Nr 785/239 z dnia 27.12.1967r.
15	Dom	Plac Wolności 6	Nr 795/249 z dnia 27.12.1967r.
16	Dwór	ul. 1. Maja 55	Nr 789 z dnia 07.02.1989r.
17	Cmentarz żydowski	Ul. Kazimierza Wielkiego	Nr 872 z dnia 20.03.1992r.
18	Rogowska Kolejka Dojazdowa, most, dworzec kolejki wąskotorowej	Ul. Kolejowa	Nr 1000 z dnia 31.12.1996r.
19	Szkoła podstawowa	Ul. Kościuszki 19	Nr 916 z dnia 22.12.1992r.
20	Klasztor oo. Pasjonistów	Ul. Księdza Skorupki	Nr 781/236 z dnia 27.12.1967r.
21	Kościół oo. Pasjonistów p.w. Wniebowzięcia NMP	Ul. Księdza Skorupki	Nr 781/235 z dnia 27.12.1967r.
22	Kolegium,	Ul. Łowicka	Nr 780/234 z dnia 27.12.1967r.
23	Dom (Muzeum)	Ul. Łowicka 26	Nr 631 z dnia 29.09.1983r.
24	Dawne jatki miejskie	Ul. Mickiewicza 11	Nr 270/200 z dnia 27.12.1967r.
25	Zespół budynków willi: willa, dom ogrodnika, brama wjazdowa	ul. Miła 4	Nr 913, z dnia 04.12.1992r.
26	Park miejski	Ul. Parkowa	Nr 478 z dnia 16.09.1978r.
27	Dom	Ul. Słowackiego 14 obecnie 44	Nr 601/1009 z dnia 29.06.1954r.
28	Młyn gospodarczy	ul. Słowackiego 76	Nr 886 z dnia 04.12.1992r.
29	Cmentarz grzebalny	Ul. Tomaszowska	Nr 806 z dnia 20.11.1991r.
30	Podgródzie,	Ul. W. Reymonta	Nr 968 z dnia 15.01.1991r.
31	Grodzisko wczesnośredniowieczne	Ul. W. Reymonta	Nr 360/58 z dnia 15.07.1966r.
32	Kościół ewangelicki	Ul. Warszawska	Nr 783/237 z dnia 27.12.1967r.
33	Dom	ul. Warszawska Nr 8	Nr 769 z dnia 25.08.1986r.
34	Zamek Książąt Mazowieckich	Ul. Zamkowa	Nr 784/238 z dnia 27.12.1967r.

Poza obiektami umieszczonymi w rejestrze zabytków (w tym i w gminnej ewidencji zabytków) na obszarze miasta ochronie podlegają obiekty umieszczone w gminnej ewidencji zabytków na warunkach ustaleń planu miejscowego:

Lp.	Obiekt	Adres
1	Dom	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego Nr 1
2	Dom	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego Nr 13
3	Budynek mieszkalny	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego Nr 13A
4	Dom	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego Nr 2
5	Dom	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego Nr 3
6	Cmentarz przykościelny przy kościele p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP	Plac Marszałka Józefa Piłsudskiego
7	Budynek straży pożarnej	Plac Wolności 4
8	Dom	Plac Wolności Nr 11
9	Dom	Plac Wolności Nr 3
10	Kapliczka p.w. Św. Rocha	ul. 1 Maja
11	Austeria	ul. Jerozolimska 30
12	Dom	ul. Jerozolimska Nr 34
13	Dom	ul. Kardynała Wyszyńskiego 1
14	Dom	ul. Kardynała Wyszyńskiego 2
15	Dom	ul. Kardynała Wyszyńskiego 3
16	Kaplica znalezienia Św. Krzyża	ul. Katowicka
17	Dom	ul. Kilińskiego Nr 4
18	Dom	ul. Kościuszki Nr 3
19	Dom	ul. Kościuszki Nr 4
20	Dom	ul. Krakowska Nr 6
21	Dom	ul. Krakowska Nr 7
22	Dom	ul. Krzywe Koło Nr 6
23	Cmentarz przykościelny z bramą przy kościele oo. Pasjonistów	Ul. Księdza Skorupki
24	Dom	ul. Łowicka Nr 10
25	Dom	ul. Łowicka Nr 14
26	Dom	ul. Łowicka Nr 4
27	Dom	ul. Mazowiecka Nr 2
28	Dom	ul. Mickiewicza Nr 18
29	Dom	ul. Mickiewicza Nr 24
30	Dom	Ul. Skierniewicka Nr 1
31	Dom	Ul. Skierniewicka Nr 1
31	Dom mieszkalny	ul. Słowackiego 31 obecnie 76
32	Dom	ul. Słowackiego Nr 9
33	Dom w zespole domów fabryki „Tatar”	Ul. Tatar
34	Kaplica cmentarna p.w. Św. Elżbiety,	Ul. Tomaszowska
35	Dom	ul. Tomaszowska Nr 2
36	Kapliczka	ul. W. Reymonta
37	Cmentarz przykościelny przy kościele ewangelicko – augsburskim	Ul. Warszawska
38	Szpital (obecnie internat) w zespole ewangelicko-augsburskim	ul. Warszawska
39	Szpital obwodowy	ul. Warszawska 14
40	Dom	ul. Warszawska Nr 10
41	Dom	ul. Warszawska Nr 15
42	Dom	ul. Warszawska Nr 3
43	Kapliczka,	ul. Zamkowa Wola
44	Dom	ul. Zamkowa Wola Nr 1
45	Dom	ul. Zamkowa Wola Nr 5

W sąsiedztwie i w samych obiektach, wpisanych do rejestru zabytków lub do gminnej ewidencji zabytków ochronie podlegają między innymi:

- gabaryty i detal architektoniczny obiektów,
- obszary ekspozycji od strony terenów przyległych,
- historycznie ukształtowane linie rozgraniczających ulic, linie zabudowy i gabaryty zabudowy,
- charakter wnętrza,
- zgrupowania starodrzewu,
- funkcje użytkowe budynków nawiązujące do funkcji pierwotnych lub funkcji zbliżonych,
- obszary występowania stanowisk archeologicznych,
- obszary ochrony stanowisk archeologicznych.

3.7. Wpływ stanu zagospodarowania i użytkowania na rozwój przestrzenny miasta.

Elementy zagospodarowania	Elementy dające podstawę do rozwoju przestrzennego zabudowy (korzystne)	Elementy działające hamująco na rozwój miasta (niekorzystne).
1. Gospodarka lokalna:	- występowanie zakładów produkcyjno-usługowych z tendencją do zwiększania ich liczby,	
2. Rolnictwo:		- niska jakość rolniczej sfery produkcyjnej, praktycznie eliminująca ten sektor gospodarczy,
3. Produkcja pozarolnicza:	- duża liczba podmiotów rejestrujących działalność gospodarczą z tendencją wzrostową ich liczby, - występowanie zakładów produkcyjnych z własną bazą o znacznej wartości zainwestowania, - znaczna liczba zakładów nowych, - rezerwy terenowe w obszarach specjalnych stref ekonomicznych „Mszczonowska”, „Skierniewicka”,	- mała stabilność podmiotów podejmujących działalność gospodarczą,
4. Usługi:	- pełne wyposażenie miejskiego ośrodka usługowego, skupiającego większość obiektów usługowych, gwarantujących obsługę ludności w zakresie ponadpodstawowym i podstawowym, - możliwość rozwoju funkcji rekreacyjnej, w oparciu o walory przyrodnicze rz. Rawki i zbiorników Rawa Dolna i Tatar, ukierunkowanej na wypoczynek świąteczny, - możliwości rozwoju funkcji obsługi podróżnych przy trasach komunikacyjnych,	

Elementy zagospodarowania	Elementy dające podstawę do rozwoju przestrzennego zabudowy (korzystne)	Elementy działające hamująco na rozwój miasta (niekorzystne).
5. Dziedzictwo kulturowe:	Znacząca liczba obiektów zabytkowych, stanowiąca o atrakcyjności turystycznej miasta,	
6. Drogi	- dobrze rozwinięta sieć dróg układu podstawowego, - znaczny stopień segregacji ruchu tranzytowego, na drogach krajowych, od ruchu lokalnego,	- utrzymywanie dróg wojewódzkich w zwartej zabudowie miejskiej.
7. Infrastruktura techniczna	- wysoki stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami, - rezerwy na urządzeniach i w sieciach wod-kan.	- brak sieci infrastruktury technicznej w terenach peryferyjnie położonych do terenów zurbanizowanych,

4. Krajobraz obszaru.

4.1. Walory krajobrazowe i ich ochrona prawna.

Obszar Chronionego Krajobrazu "Górnej i Środkowej Rawki" (projektowany) jest kontynuacją Obszaru Chronionego Krajobrazu "Bolimowsko-Radziejowickiego z doliną Środkowej Rawki", utworzonego na terenie gminy Rawa Mazowiecka Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Skierniewicach z dnia 26 września 1986r (Dz. Urz. Woj. Skierniewickiego Nr 5 poz. 126). Obejmuje fragment miasta rozciągnięty na linii północny-wschód – południowy-zachód na osi koryta rz. Rawki ze zbiornikami Tatar i Rawa Dolna. Przedmiotem ochrony Obszaru jest zachowanie walorów krajobrazowych, przyrodniczych i kulturowych doliny rz. Rawki oraz ujścia rzeki Rylki. Obszar wchodzi w skład sieci europejskiej i krajowej obszarów chronionych i korytarzy ekologicznych. Ochronie podlegają:

a) ekosystemy leśne, poprzez:

- zwiększanie lesistości, w szczególności poprzez zalesianie terenów porolnych na obszarach, gdzie z przyrodniczego i ekonomicznego punktu widzenia jest to uzasadnione,
- zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego, istniejących cieków, mokradeł, polan, torfowisk, wrzosowisk oraz muraw napiaskowych,
- wykorzystanie lasów dla celów rekreacyjno-krajoznawczych i edukacyjnych, w oparciu o wyznaczone szlaki turystyczne oraz ścieżki edukacyjne, wyposażone w elementy infrastruktury turystycznej i edukacyjnej zharmonizowanej z otoczeniem,

b) ekosystemy lądowe, poprzez:

- przeciwdziałanie zarastaniu łąk i pastwisk oraz torfowisk, poprzez koszenie i wypas, a także mechaniczne usuwanie samosiewów drzew i krzewów na terenach otwartych, z pozostawieniem kęp drzew i krzewów,
- ograniczenie zmiany trwałych użytków zielonych na grunty orne, minimalizację mechanicznej uprawy gleb na użytkach zielonych,
- dostosowanie terminów zabiegów agrotechnicznych do cyklu bytowania zbiorowisk fauny a w szczególności ptaków,
- preferowanie ochrony roślin metodami biologicznymi,
- ochronę zadrzewień, zakrzewień oraz kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez zakładanie nowych zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i towarzyszących zabudowie, ochronę drzew pomnikowych i obejmowanie tą formą ochrony nowych okazów,
- zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych,

- utrzymywanie melioracji wodnych w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, z wykluczeniem odwadniania obszarów wodo-błotnych, torfowisk i obszarów źródliskowych,
- eliminowanie nielegalnego eksploatowania surowców mineralnych i składowania odpadów, rekultywacja terenów po-wyrobiskowych, z utrzymaniem wyrobisk na których wykształciły się biocenozy o znacznej różnorodności,
- utrzymywanie i w razie konieczności odtwarzanie lokalnych korytarzy ekologicznych, w szczególności wzdłuż rz. Rawki i Rylki,

c) ekosystemy wodne, poprzez:

- utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód, z uwzględnieniem właściwej gospodarki wodno-ściekowej,
- zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych, z utrzymaniem roślinności szuwarowej oraz pasem roślinności okalającej (obudowy biologicznej zbiorników),
- utrzymanie biologicznego przepływu wód,
- ograniczenie zabudowy na krawędziach wysoczyznowych, w celu ochrony krawędzi tarasów rzecznych,
- wykluczenie zmian ukształtowania terenu w niezabudowanych dolinach rzecznych, w szczególności w granicach terenów zagrożenia powodziowego,
- utrzymanie i ukształtowanie zadarnionych stref buforowych wokół zbiorników i wzdłuż brzegów rzek, celem ograniczenia spływu substancji biogennych z gruntów ornych,
- zwiększenie retencji wodnej, zwłaszcza małej retencji z warunkiem zachowania dróg ryb.

4.2. Charakterystyka krajobrazu obszaru.

Krajobraz miasta kształtowany był przez stulecia i o jego formie głównie decydowały warunki środowiska i stosunki własnościowe. Warunki glebowe, decydowały o rozwoju rolnictwa i leśnictwa, kształt zlewni i przebieg cieków decydowały o sieci dróg i usytuowaniu zabudowy. Uwłaszczenie i parcelacja majątków, decydowały o stopniowym zagęszczeniu pasm zabudowy wzdłuż głównych dróg wylotowych, prowadzących od centrum (rynek, zamek, kościół). Relacje pomiędzy placem targowym (rynek), zamkiem i obiektami sakralnymi były podstawowymi relacjami kształtującymi krajobraz miasta i stanowiły o ładzie przestrzennym. Relacje te na większości obszaru miasta są zachowane.

Stan zachowania walorów krajobrazowych należy ocenić jako dobry, a podstawowe wymogi ich ochrony to:

- utrzymanie skali zabudowy i sieci ulic w najstarszej części miasta, objętej strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej,
- ograniczenie realizacji dominant wysokościowych, na fragmentach wyżynnych obszaru miasta,
- utrzymanie bez zabudowy korytarza ekologicznego w dolinie rzeki Rawki i rzeki Rylki,
- utrzymanie dróg jako głównych osi urbanistycznych.

Zauważalne są zmiany funkcjonalne w zabudowie miasta a wynikające:

- z aktywizacji gospodarczej mieszkańców w obrębie miejsca zamieszkania, w szczególności w zakresie świadczenia usług,
- ze zmian technologicznych i materiałowych w budownictwie,
- z rozbudowy systemów infrastruktury technicznej.

Oceniany ład przestrzenny obszarów w zakresie architektury, przedstawia się najgorzej w zabudowie peryferyjnej. Stan w tym zakresie charakteryzują:

- zakłócone linie zabudowy w pierzejach ulic, niejednokrotnie wymuszane wprowadzanymi i często zmienianymi przepisami prawa a dotyczącymi kategorii dróg, minimalnych odległości budynków od jezdni itp.,
- różne formy architektoniczne budynków w pierzejach dróg, od parterowych do trzy-kondygnacyjnych z dachami płaskimi, stromymi i kopertowymi, z kalenicami równoległymi i prostopadłymi do przylegającej ulicy, z tzw. wysokimi piwnicami i bez podpiwniczenia, ze schodami w elewacji frontowej prowadzącymi na drugą kondygnację.

4.3. Wpływ stanu zachowania walorów krajobrazowych na rozwój przestrzenny miasta.

Do walorów krajobrazowych należą:

- korytarz ekologiczny w doliny rzeki Rawki i rzeki Rylki,
- skala zabudowy i sieć ulic w najstarszej części miasta, objęte strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej,
- zdefiniowane dominanty wysokościowe, w części staromiejskiej,
- otwarty charakter krajobrazu w obszarach pomiędzy drogami wylotowymi z miasta.

Stan zachowania walorów krajobrazowych należy ocenić jako dobry na co wskazuje:

- utrzymanie skali zabudowy i sieci ulic w najstarszej części miasta,
- ograniczenie realizacji dominant wysokościowych do wież kościelnych i wieżyczki ratusza,
- utrzymanie bez zabudowy doliny rzeki Rawki i rzeki Rylki, z objęciem ochroną krajobrazową,
- utrzymanie dróg jako głównych osi urbanistycznych.

Przywrócenie walorów krajobrazu w tych obszarach wymaga prawnego określenia wymogów architektonicznych budynków realizowanych lub przebudowywanych w pierzejach. Stan zabudowy w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej przedstawia się zdecydowanie lepiej i zauważalne jest przywracanie historycznych pierzei zabudowy, w miejscach zlikwidowanej zabudowy.

4.4. Inwentaryzacja fotograficzna krajobrazu.

Zestawienie kadr dokonano o inwentaryzację fotograficzną z lat 2009-2015 wykonywaną dla potrzeb sporządzania zmian planu miejscowego, kolejnych edycji STUDIUM oraz w oparciu o zdjęcia lotnicze z zasobów archiwalnych Miasta Rawa Mazowiecka.

Celem inwentaryzacji było udokumentowanie charakterystycznych dla obszaru miasta cech krajobrazu, ze szczególnym uwzględnieniem komponentów przyrodniczych.

Tytuł obrazu
1. Dolina Rawki
Zdjęcie Nr 1. Zbiornik Tatar. Widok z zapory czołowej w kierunku południowo-wschodnim. W tle kompleks lasów państwowych
Zdjęcie Nr 2. Widok z drogi powiatowej Nr 411E na zbiornik Tatar w kierunku wschodnim.
Zdjęcie Nr 3. Widok z drogi powiatowej Nr 411E na zbiornik Tatar w kierunku południowym.
Zdjęcie Nr 4. Wgląd na rz. Rawkę pod strony lasów państwowych w kierunku południowym.
Zdjęcie Nr 5. Wgląd na południowy brzeg zbiornika „Rawa Dolna” od strony zapory czołowej.
Zdjęcie Nr 6. Wgląd na koryto rz. Rawki od strony ul. Fawornej. Po stronie lewej „Park Miejski” wpisany do rejestru zabytków.
Zdjęcie Nr 7. Wgląd na dolinę rz. Rawki od strony Sójczego Wzgórza.
Zdjęcie Nr 8. Wgląd na koryto rz. Rawki od strony mostu kolejki wąskotorowej.
Zdjęcie Nr 9. Wgląd na dolinę rz. Rawki od strony drogi do Żydomic.
2. Dolina Rylki.
Zdjęcie Nr 10. Wgląd na koryto rz. Rylki z ul. Zamkowej w kierunku zachodnim.
Zdjęcie Nr 11. Wgląd na koryto rz. Rylki z ul. Targowej w kierunku wschodnim.
Zdjęcie Nr 12. Wgląd na dolinę rz. Rylki z drogi ekspresowej w kierunku południowo-wschodnim.
Zdjęcie Nr 13. Krajobraz doliny Rylki w rejonie wschodniej granicy miasta.
3. Komunikacja.
Zdjęcie Nr 14. Droga S8 z węzła Rawa Północ w kierunku Warszawy.
Zdjęcie Nr 15. Droga S8, wgląd na wiadukt w ul. Krakowskiej.
Zdjęcie Nr 16. Zabytkowa kolejka wąskotorowa, od strony wschodniej.

Tytuł obrazu
4. Zabudowa przemysłowa i eksploatacja kopalin.
Zdjęcie Nr 17. krajobraz przemysłowy po wschodniej stronie drogi S8 (ul. Opoczyńska).
Zdjęcie Nr 18. krajobraz przemysłowy po wschodniej stronie drogi S8 (ul. Opoczyńska) od strony wschodniej.
Zdjęcie Nr 19. Wgląd na tereny przemysłowe z drogi wojewódzkiej Nr 707 od strony północno-wschodniej.
Zdjęcie Nr 20. Wgląd na tereny przemysłowe w rejonie ul. Opoczyńskiej od strony południowo-wschodniej.
Zdjęcie Nr 21. Wgląd na strefę przemysłową w rejonie ul. Skierniewickiej.
Zdjęcie Nr 22. Wgląd na teren i obszar górniczy w rejonie ul. Księża Domki.
5. Zabudowa miejska.
Zdjęcie Nr 23. Wgląd na teren centralny skoncentrowanej zabudowy miejskiej.
Zdjęcie Nr 24. Wgląd na teren południowy, skoncentrowanej zabudowy miejskiej.
Zdjęcie Nr 25. Wgląd na zabudowę w południowej pierzei Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego.
Zdjęcie Nr 26. Wgląd na osiedle zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej przy ul. Jeżowskiej od strony wschodniej. Po stronie prawej droga krajowa Nr 72 z ekranem akustycznym.
Zdjęcie Nr 27. Wgląd na „Zamek Książąt Mazowieckich” od strony północnej. Na pierwszym planie droga krajowa Nr 72.
Zdjęcie Nr 28. Wgląd na zabudowę osiedla Zamkowa Wola od strony północnej.
6. Tereny rolnicze i leśne.
Zdjęcie Nr 29. Tereny rolnicze w rejonie ul. Krakowskiej (strona południowa).
Zdjęcie Nr 30. Tereny rolnicze w rejonie ul. Krakowskiej (strona północna).
Zdjęcie Nr 31. Tereny rolnicze i użytki leśne po południowej stronie ul. Osada Dolna.
Zdjęcie Nr 32. Tereny rolnicze w rejonie ul. Piaskowej przy granicy z wsią Ścieki.
Zdjęcie Nr 33. Tereny rolnicze w rejonie ul. Piaskowej przy granicy z wsią Boguszyce.
Zdjęcie Nr 34. Tereny rolnicze z zabudową zagrodową w rejonie ul. Aleksandrówka.

1. Dolina Rawki

Zdjęcie Nr 1. Zbiornik Tatar. Widok z zapory czołowej w kierunku południowo-wschodnim. W tle kompleks lasów państwowych

Zdjęcie Nr 2. Widok z drogi powiatowej Nr 411E na zbiornik Tatar w kierunku wschodnim.

Zdjęcie Nr 3. Widok z drogi powiatowej Nr 411E na zbiornik Tatar w kierunku południowym.

Zdjęcie Nr 4. Wgląd na rz. Rawkę pod strony lasów państwowych w kierunku południowym.

Zdjęcie Nr 5. Wgląd na południowy brzeg zbiornika „Rawa Dolna” od strony zapory czołowej.

Zdjęcie Nr 6. Wgląd na koryto rz. Rawki od strony ul. Fawornej. Po stronie lewej „Park Miejski” wpisany do rejestru zabytków.

Zdjęcie Nr 7. Wgląd na dolinę rz. Rawki od strony Sójczego Wzgórza.

Zdjęcie Nr 8. Wgląd na koryto rz. Rawki od strony mostu kolejki wąskotorowej.

Zdjęcie Nr 9. Wgląd na dolinę rz. Rawki od strony drogi do Żydomic.

2. Dolina Rylki.

Zdjęcie Nr 10. Wgląd na koryto rz. Rylki z ul. Zamkowej w kierunku zachodnim.

Zdjęcie Nr 11. Wgląd na koryto rz. Rylki z ul. Targowej w kierunku wschodnim.

Zdjęcie Nr 12. Wgląd na dolinę rz. Rylki z drogi ekspresowej w kierunku południowo-wschodnim.

Zdjęcie Nr 13. Krajobraz doliny Rylki w rejonie wschodniej granicy miasta.

3. Komunikacja.

Zdjęcie Nr 14. Droga S8 z węzła Rawa Północ w kierunku Warszawy.

Zdjęcie Nr 15. Droga S8, wgląd na wiadukt w ul. Krakowskiej.

Zdjęcie Nr 16. Zabytkowa kolejka wąskotorowa, od strony wschodniej.

4. Zabudowa przemysłowa i eksploatacja kopalin.

Zdjęcie Nr 17. krajobraz przemysłowy po wschodniej stronie drogi S8 (ul. Opoczyńska).

Zdjęcie Nr 18. krajobraz przemysłowy po wschodniej stronie drogi S8 (ul. Opoczyńska) od strony wschodniej.

Zdjęcie Nr 19. Wgląd na tereny przemysłowe z drogi wojewódzkiej Nr 707 od strony północno-wschodniej.

Zdjęcie Nr 20. Wgląd na tereny przemysłowe w rejonie ul. Opoczyńskiej od strony południowo-wschodniej.

Zdjęcie Nr 21. Wgląd na strefę przemysłową w rejonie ul. Skierniewickiej.

Zdjęcie Nr 22. Wgląd na teren i obszar górniczy w rejonie ul. Księża Domki.

5. Zabudowa miejska.

Zdjęcie Nr 23. Wgląd na teren centralny skoncentrowanej zabudowy miejskiej.

Zdjęcie Nr 24. Wgląd na teren południowy, skoncentrowanej zabudowy miejskiej.

Zdjęcie Nr 25. Wgląd na zabudowę w południowej pierzei Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Zdjęcie Nr 26. Wgląd na osiedle zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej przy ul. Jeżowskiej od strony wschodniej. Po stronie prawej droga krajowa Nr 72 z ekranem akustycznym.

Zdjęcie Nr 27. Wgląd na „Zamek Książąt Mazowieckich” od strony północnej. Na pierwszym planie droga krajowa Nr 72.

Zdjęcie Nr 28. Wgląd na zabudowę osiedla Zamkowa Wola od strony północnej.

6. Tereny rolnicze i leśne.

Zdjęcie Nr 29. Tereny rolnicze w rejonie ul. Krakowskiej (strona południowa).

Zdjęcie Nr 30. Tereny rolnicze w rejonie ul. Krakowskiej (strona północna).

Zdjęcie Nr 31. Tereny rolnicze i użytki leśne południowej stronie ul. Osada Dolna.

Zdjęcie Nr 32. Tereny rolnicze w rejonie ul. Piaskowej przy granicy z wsią Ścieki.

Zdjęcie Nr 33. Tereny rolnicze w rejonie ul. Piaskowej przy granicy z wsią Boguszyce.

Zdjęcie Nr 34. Tereny rolnicze z zabudową zagrodową w rejonie ul. Aleksandrówka.